

SÕDUR

SÕJAASJAN-
DUSE AJAKIRI
XVAASTAKÄIK

P. LUTTEIN

42

Vastutav toimetaja kol.-leitn. **V. KULAOTS**
Kõnetr. Kaitseväe nr. 40

Tegev toimetaja kolonelleitnant **A. LAATS**
Kõnetr. Kaitseväe nr. 163
Kodune kõnetr. Kv. nr. 372

Väljaandja: „**SÕDUR**“ Tallinn, Toomkooli nr. 7

Toimetus ja talitus:
Toompeal, Toomkooli nr. 7
Kõnetr. Kaitseväe nr. 163
Talitus avat. k. 0800—1500
Toim. kõnet. k. 0800—1500

„SÕDURI“ TELLIMISE HIND:

Aastas 6 kr. — poolaastas 3 kr.

Veerandaastas 1 kr. 50 s.

Üksiknumber 20 s.

SISUSTIK:

Rass. Ho.

Destroierite kasutamisest meil. V.-ltn. J. Sandbank.

Kaitseväe spordiühingute organiseerimise vajadusest. Major. A. Jõgi.

Mõtteid ja pisteid. Ke.

Allohviteridekogude tegevusest ja tuleviku ülesannetest. K. J.

Purustatud maanteede parandustööd ja tökete kõrvaldamine. Kpt. N. Thar.

Kehra lahingu järelkajust. Major P. Villemi.

SMÜ laiendab tegevust. Lüige.

Tagavaraväe ohvitseride elust.

1. tag. jal. rüg. ohvitseride kordamisõppustest.

Esimesed tagavaraväeohvitseride laskevõistlused Narvas.

Reservohvitseride küsimus Rootsis.

Sõjaväelisi teateid välisriigest.

Kaitsejõudude komplekteerimise küsimus rahuajal.

Katseid suurtükiväe transporteerimiseks lennukitega Ameerika Ühendriikides.

Prantsuse kindral Culmani arvamisi Saksa tulevasest sõjaväest.

Sõdur rindelt jutustab:

Õhurünnak.

Sõjakirjandust.

Bibliograafia.

Male.

Tähelepanuks väeosadele ja asutistele!

„Sõduri“ tellimise raha tasumise hõlbustamiseks palume raha sissemaksta kohalikku Eesti Panga osakonda ülekandmiseks „Sõduri“ jooksvale arvele Eesti Panga Tallinna osakonnas nr. 643, või maksta kohalisse postiasutusse toimetuse posti jooksvale arvele nr. 330.

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

SÕDUR

XV AASTAKAIK

Nr. 42 — 21.10.33

Rass.

„Heldig sein heisst Rasse haben“ — ütles Saksa riigijustiitskomissar Dr. Frank hiljutisel õigusteadlaste päeval Leipzgis. „Seaduse aluspõhjaks on rassi mõiste. Igas õigusmõistes tuleb näha vaid vahendit ots-tarbeks anda rahvale sangarijõudu võistlus-võitluses maailmas. Samuti nagu Rooma õigus oli kultuurivõimuks, saab ka Saksa õigustunde igavesti püsiv vaimline jõud kul-tuuriliseks maailmavõimuks.“

See Saksa õigustunne, mis tahab teostada rohkesti põhjalikke muudatusi maksvas õiguslikus olukorras, tunnistab ka — nagu toonitati tähendatud õigusteadlaste päeval — „rassi äraandmise“ mõistet. Esiotsa on seda mõistet tegelikult käsitletud nende sakslaste suhtes, kes on isiklikult tegelenud juudi soost inimestega, on „häbiposti“ pandud saksa neidusid, kes on juutidega tant-sinud või nendega muidu läbi käinud. Tule-vases saksa seaduses tahetakse seda laadi eksamused määrata kohtuliselt karistata-vaiks.

Kuid see on Saksamaa seesmine asi, mis võib küll omajagu mõjutada teisigi rahvaid ja kutsuda välja ka nende juures sama-suguseid nähteid. Olulisem on aga ometi see suur tähendus, mis saksa juhtivad ollused annavad rassile rahvusvahel-isis suhteis. Siin on täiesti mõjule pääsenud mõnede rassiteoretikute õpetu-sed, et inimsoo ajalugu ei ole midagi muud kui rasside võitlus. Mitte majanduslikud tegurid ei ole see aluspõhi, millel püsib kogu ühiskondlik ehitis — nagu õpetas Karl Marx — vaid baasiks on rassivõitlus. See-pärast ei ole klassivõitluse nähtedki muud midagi kui rassivõitluse teatud kujulised ilmutused.

Sellele õpetusele rassivõitluse tähendu-sest ühiskonnas tuli seltsiks veel teine, mille

algatajaks on õieti prantslane krahv Gobin-eau, nimelt, et Euroopa rassid ei ole ühe-väärtuslikud, vaid kõige kõrgemal sei-sab blond põhjarass. Tema on härra-rass, kes loodud valitsema.

Need kaks tõde — mis annavad küllalt alust vastuvaidlusiks — on nüüd saanud saksa juhtivate meeste usuks ning sellesse usku ristitakse ka kogu saksa rahvas.

Rassiusk ei ole Saksamaal uus, nüüdis-aja nähe. Juba üle kolmekümne aasta on tal olnud seal oma preestrid, kes on püüd-nud väita, et kõige õilsam ja tugevam rass on põhjarass ja seepärast on tema missioo-niks teisi rasse valitseda. Kuna saksa rah-va keskel on suhteliselt rohkesti põhjarassi verd, siis on iseendast mõista, et sakslasile peab kuuluma maailmas väga tähtis osa.

Ag need olid ainult üksikud rassiteoree-tikud ja nende võrdlemisi vähesed poolda-jad muist ringkonnist, kes varemalt sarna-sel seisukohal asusid. Ja isegi kui kõneldi paigast, mis saksa rahvas päikese all vajab, siis ei põhjendatud seda harilikult kunagi oma rassilise väärtuse üleolevusega. Alles rahvussotsialistide päevil on saanud rass saksa rahva keskel võimsaks teguriks. Kuid nüüd ei piirduta siin ainult põhjarassiga, kuna teda on Saksamaal suhteliselt siiski vähe. Vaid on rassilist alust laiendatud ning kõneldakse a r i a l a s i s t, kuigi ei ole olemas sarnast rassi vaid see on ekslik üldistus kõikide indo-germaani rahvaste nime-tusena, kuna õieti ta tähendab Iraani või Ees-India indo-germaanlasi ja ka India kolme kõrgemat kasti.

Endiseil ajal arvati, et on olemas valge ehk Kaukasuse rass, kollane ehk mon-goli rass ja peale selle veel mitmed värvili-sed rassid. Rassi üheks tähtsamaks tun-nuseks peeti keelt. Just keele alusel loeti

soomlasi, muidugi ka eestlasi, mongoollas- teks. Alles hiljuti püüdis üks vene leht väita, eestlased olevat kahtlemata mongoollased, sest Siberis asuvad mongooli tõugu rahvaid, kelle keeltes leiduvat samasuguseid sõnu nagu eesti keeles.

Sellised vaated on osutunud täiesti e k s l i k e k s, nagu tõendavad uuemad rassilised uuringud.

Kõigepealt tuleb tähendada, et keele põhjal ei saa rahva rassi kuuluvust alati kindlaks määrata. Näiteid selleks on rohkesti, kus rahvas kõneleb „võõrast“ keelt, kuulus eeskätt hoopis teise rassi kui on see, mille keelt ta kõneleb. Ilma, et selle asja juures pikemalt peatuda, võiks ainult meelde tuletada, et bulgaarlased kõnelevad slaavi keelt, kuigi nad ei ole slaavlased; samuti valitseb keelte sugulus, mite aga rassi sugulus soomerahvaste ja laplaste vahel.

Tähtsaim on aga siin jõudmine selgusele, et ei ole olemas mingit ühist valget Kaukasuse rassi. Jättes kõrvale teistes maailmajagudes asuvad inimrassid, tuleks kõnelda siin vaid Euroopa pärisrassidest, kuigi Euroopas elab ka vähemal arvul teistes, mitte-euroopa rassidesse kuuluvaid rahvaid ja inimesi.

Asja õigesti mõistmiseks on vajalik tähendada, et rassiteadus on alles noor ja seepärast mitmeti e b a m ä ä r a n e ja puudulik. Teiseks on rasside segunemine Euroopas kaunis tugev, mis rahvaste ja osalt ka üksikute inimeste määramist teatud rassi tunduvalt raskendab. Sellest ebaväärasusest oleneb osalt, et rassi reegleid võidakse kasutada vahel liiga subjektiivselt, oma sihtidele ja huvidele vastavalt, eriti hinnates üksikute rasside iseloomu omadusi ja võimeid.

Kuid objektiivsel vaatlemisel ei saa salata rasside vahesid ka Euroopa rahvaste keskel, millised vahed avalduvad — vahel selgemini seal, kus on tegemist suhteliselt suurema rassilise puhtusega, vahel aga kahvatumalt, kus segunemine liiga arenenud — niihästi rahvaste välimuses kui ka iseloomus.

Euroopas asub viis rassi — põhja, idabalti, lääne ehk Vahemere, alpi ja dinaari rassid. Mõned teadlased eraldavad siin ka veel kuuenda, daalia rassi, mis asub peamiselt Dalarnes, Rootsis ja mille sugemeid arvatakse leiduvat kaunis palju ka Eestis. Teised jälle tõendavad, et siin ei ole tegemist iseseisva rassiga, vaid põhja rassi eriliigiga.

Põhjarassi peamiseks tunnuseks on pikk kasv, roosakasvalge nahk, kitsas ovaalne

nägu, pikk pealuu, sinised või hallid silmad, kuld-blond juuks, sirge ja kitsas, kõrge juurega nina.

Idabaltlasel on samuti, nagu põhjarassi inimesel, hallid või sinised, kuid valkjas-sinised silmad ja hele juuks, aga mitte kuld-blond või selle mitmeastmeline varjund, vaid linalakk. Peale selle on tal lüheldane, jässakas kasv, lai neljakandiline nägu, — kaunis tugevate lõualuudega ja põsenukkidega — lühike pea, madal ninajuur ja laiem sageli ülespoole pöördud otsaga nina. Nahk on küll valge, aga mitte roosakas, vaid enam tuhkjast.

Lääne rassi inimene on samuti kitsanäoline ja pikapealine, nagu põhja-inimene, aga tumedate silmade ja juukse ning nahaga ja väiksema, õrnema kasvuga.

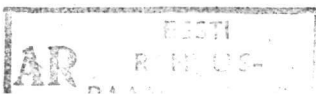
Samuti brünett on lühikasvuline, laianäoline ja lühipealine alpirassi inimene ning pikakasvuline, kitsamanäoline, lühipealine dinaari inimene.

Sarnased on Euroopa rasside üldvälis- tunnused ja ei ole vajalik siin nende ning muide välistunnuste juures pikemalt viibida.

Põhjarassi inimesi elab suhteliselt kõige enam ja kõige puhtamal kujul Rootsis, veidi vähem ja pisut enam segatult Norras ja Taanis, Loode-Saksamaal, Inglismaal, osalt ka Hollandis. Kaunis tunduv on põhjarassi vere protsent ka Loode-Soomes, kus asuvad rootslased, kohati Baltimail ja osalt Poolas. Venemaal kuulus ülemkiht, kui varjagide järeltulijad, kaunis tähtsalt osalt põhjarassi. Temast hukkus aga viimases revolutsioonis õige suur osa.

Põhjarassi iseloomu omadusilt tuleb eriti ära märkida suur agressiivne vahvus ja vallutamise iha ühes suure riigiloomise võimega, millele seltsib jõuline vabaduse armastus. Nende omaduste tõttu on ta palju loovaid tegusid ja vägitegusid korda saatnud, kuid on ka tugevasti kahanenud, hävinedes lõpmatus võitluses või sulades teiste rahvastega kokku. Ka viimaste keskel kadus võitlusis eeskätt rahutult vahva põhjarassi ollus, mille tagajärjel muutus rahvas passiivsemaks. Mitte ainult Venemaal ei hävitanud revolutsioon palju põhjarassi kuuluvat valitsevat ollust, vaid samuti oli lugu ka Prantsusmaal suure revolutsiooni ajal. Kuid nähtavasti on seda ollust seal ikkagi veel küllalt olemas — saksa rassiteoretikute seisukohalt.

Sakslased küsisid endalt viimasel ajal — nagu nad ise seletavad — sageli imestades, kui kaua suudab ometi selline lühipealine

Kindralmajor Aleksander Tõnisson.

1. diviisi endine ülem.

Kaitseministri käsukiri

Nr. 247.

Tallinnas, 14. septembril 1933. a.

Vabariigi Valitsus on leidnud tarvilikuks teenistuse huvides määrata kindralmajor Tõnissoni Sõjanõukogu alaliseks liikmeks, et ära kasutada tema suuri kogemusi kaitseväge korraldamise töö alal.

Kindralmajor Tõnisson on tegutsenud rivi-koondise juhina Vabadussõja algusest kuni käesoleva ajani. 21. novembril 1918. a. määrati ta 1. diviisi ülemaks. Sellel vastutusrikkal ametikohal kindralmajor Tõnisson aitas suurel määral kaasa Vabadussõda lõpetada võidurikkalt.

1. juulil 1921. a. määrati kindralmajor Tõnisson 3. diviisi ülemaks, kuid 1. oktoobril 1928. a. uuesti 1. diviisi ülemaks, millisel ametikohal ta püsis kuni käesoleva ajani.

Hinnates kindralmajor Tõnissoni tööd rivi-koondise juhtimisel, pean oma kohuseks avaldada teenistuse nimel temale tänu tehtud töö eest.

A. Kerem
Kaitseminister.

Käsukiri 1-se diviisile

Nr. 138.

26. septembril 1933. a. Rakveres.

II jaoskond.

§ 1.

Eesti ajaloo suurpäevil, iseseisva Eesti riigi rajamisel langes mulle osaks au ja õnn — vormeerida ja juhtida iseseisva isamaa esimest relvastatud jõukoondist, esimest diviisi.

Esimene diviis oli see jõud, kes esimesena vaba Eesti kaitseks lahinguväljadel võitlustesse astus.

Esimene diviis oli ühtlasi see, kes võitlustes isamaa iseseisvuse eest viimased, otsustavad võidulahingud lõi.

Esimene diviis oli kõik üksused on ka rahuaegses töös kõikjal auga oma lippu kannud.

21. novembril 1918. a. asudes vormeerima seda väekoondist, tiivustas mind kindel usk eesti sõjameeste ja eesti väeüksuste võimesse. Täna, diviisi juhtimiselt lahkumisel, täidab mind sügav rahuldustunne diviisi väeüksuste poolt minu juhtimise ajal tehtud töö puhul.

See rahuldustunne on mulle tasuks ja moraalseks toeks kõigis edespõlvates eluraskustes.

Usun, et esimene diviis tulevikus ilusa mineviku kõrgusel püsida suudab. Selleks — rauge-mata jõudu, edu ja õnne!

Südamlilik tänu ja sõbralik tervitus kõigile ohvitseridele, allohvitseridele, sõduritele ja era-isikutele, kes mulle mu töös ausameelsuse ja truudusega kaasa aidanud.

Sügav kummardus diviisi au ja uhkusele — vabadusvõitluste veteraanidele.

Südamlilik tervitus kõigi kaasvõitlejate perekondadele.

A. Tõnisson
kindralmajor,
diviisiülem.

Kindralmajor A. Tõnisson.

Aleksander Tõnisson sündis 17. aprillil 1875 Härjanurme vallas, Tartumaal. Esimese hariduse sai Eesti Aleksandri koolis Põltsamaal. 1896. a. astus ta vabatahtlikuna sõjaväeteenistusse. Pärast Vilno sõjakooli lõpetamist 1899. a. ühendati nooremleitnandiks. Võttis osa Vene-Jaapani sõjast 1. Kütirügemendis ja Maailmasõjast kompani- ja pataljoniülemana ning rügemendiülemana abina, kuni 1. eesti rügemendi ülemaks nimetamiseni. Kui pärast tsaarivalitsuse kukutamist 1917. a. kevadel Eesti rahvuslikku sõjaväge hakati looma, kutsuti kindral Tõnisson 1. Eesti polgu vormeerijaks ja ülemaks. Vabadussõjast võttis kindral Tõnisson osa 1. diviisi ülemana ja Viru väerinna juhatajana. 1924. a. augustis kutsuti ta Asutava Kogu poolt kaitseministriks. Sama aasta oktoobris asus ta uuesti 1. diviisi juhtima. Oli vahepeal 3. diivisi ülemaks, siis jälle 1. diviisi juhiks kuni septembrini 1933, mil määrati Sõjanõukogu alaliseks liikmeks. 1932—1933. a. oli kindral Tõnisson K. Pätsu kabinetis feiskordselt kaitseministriks.

Kindral Tõnisson omab I liigi 1. järgu Vabadusristi, Poola, Soome, Rootsi ja end. Vene au-märke.

rahvas, nagu on prantslased — kus pea näib arenevat üsna ümmarguseks — osutada niisugust riiklist tugevust, nagu tuleb ilmsiks Prantsusmaal. „Aga kui me nägime Reini-maa okupatsiooni ajal prantsuse väes blonde ohvitseri ja allohvitseri, siis mõistsime“ — ütlevad saksa rassimehed nukralt.

Igal rassil on kindlasti oma iseloomu omadused olemas, mis teiste omadest erinevad, kuid teatud määran ka veel seal ilmsiks tulevad, kus rass enam või vähem segunenud, nagu see on Euroopas kaunis laialdaselt olemas.

Kuidas ka oleks lugu põhjarassi omadusiga üldiselt, ei taha olla küllalt usutav, et suured vallutajad ja sõjamehed on juhuslikult kuulunud väga sageli, kui mitte enamikus, põhjarassi, täiesti või eeskätt.

Nõnda olid Caesar, Aleksander Suur, Gustav Adolf, Karl XII, Suvorov (rootsi algupära) selged põhjarassi inimesed. Napoleonis oli vähemalt osalt põhjarassi verd, kuna tal olid hallid silmad. Tähelepanu väärib, et üks suurimaid sõjamehi maailmas Tšingiskhaan kuulus ka ilmselt põhjarassi oma suure kasvu, sinikashallide silmade ja kollakate juukstega. On teadmata, kuidas see heledasilmiline, tatarlaste keskel väga lugupeetud sugukond, sattus tatarlaste maale.

Ei taha ka olla juhuslik nähe, et oma rahutu vahvuse ja vabadusearmastuse poolest tuntuimad rahvad on kurdid ja berberid. Võib olla on asi selgem, kui pidada silmas, et kurdide keskel leidis antropoloog F. v. Luschan („The early inhabitants of Western Asia“) 53% blonde, sinisilmilisi ja pikapealisi inimesi. See põhjarassi osa on oma rahutuill vallutusretkeil — väga ammu siia sattunud, omandanud võõrad viisid ja kombat ning keele, kuid säilitanud oma vahvuse ja vabadusearmastuse.

Ka berberite keskel leidub kaunis rohkesti halle ja siniseid silmi pruunis näos. Tõenäolikkult on siin tegemist vandaalide järeltulijatega, kes muidugi Aafrika rahvastega tugevasti segunenud. Ka oma enda keele on nad ammu kaotanud, aga heledad silmad ja iseloomu omadused on püsinud.

Mis puutub sakslalisse, siis arvavad saksa oma rassiteoreetikud, et saksa rahva seas on veel umbes 50% põhjarassi verd. Tõenäolikkult aga on see protsent keskmiselt madalam ja jääb küsitavaks, kas ta on palju suuremgi kui keskmiselt eestlaste seas. Põhjarassi kuuluvaid inimesi on Saksamaal kaunis rohkesti veel Saksamaa põhjapoolses osas, eeskätt Loodes. Mujal Saksamaal aga

elab palju teiste Euroopa rasside inimesi, keda saksa rassi teoreetikud peavad vähem väärtuslikeks. Kuna aga nüüdseil Saksamaa juhtidel on tarvis anda oma rahvale suur idee, siis tunnistatakse küll põhjarassi kõige väärtuslikumaks, nii et soovitakse abielluda ainult põhja blond naistega, kuid ühtlasi toonitatakse ka aariavere tähtsust. Seeläbi segatakse õieti rassi ja keele mõisted ära, sest aarialaste hulka kuuluvad siin mitte ainult läänerassi, vaid ka dinaari ja alpi rassi inimesed. Viimastest aga ei ole saksa rassiõpetajad kuigi vaimustatud, kuna nad ülistavad ainult põhjarassi inimest, seda „blonde Bestied“ — nagu ütles Nietzsche.

Kui sakslased nüüd seletavad, et nende rahva-arv peab kasvama ega tarvitse karta ruumipuudust, sest „sangarlik rahvas valmistab endale ruumi mõõgaga“ — siis ei ole siin mingit hädaohtu ses mõttes, et rahutu ja sõjakas põhjaveri ei pääsi Saksamaal paigal. Seda verd ei ole Saksamaal enam nii väga palju. Kuid asjal on ka hingeline külg ja see on siin palju tõsisem. Mitte rass iseendast ei ole tähtis, vaid see, mis selle mõistega Saksamaal tehakse.

Haakrist, mida saksa rassiteadlased peavad põhjarassi põliseks tunnuseks — kuigi ekslikult, sest teda tunnevad paljud teisedki rahvad — on saanud nüüd sakslaste rahvusliku suuruse ja jõu sümboliks. Saksa rahvas koondub vägevatele tegudele, ta muretseb endale mõõgaga ruumi, ta ühendab kõik maad, mis kunagi sakslasile kuulunud, olgugi väga ammu kaudsel viisil, ta loob uue õiguse, mille aluseks on vaid rassiline jõud, ta vallutab hoolimatult teised rahvad, kui see talle vajalik, sest tema kõrgem, aarialine päritolu õigustab teda selleks.

Sarnane evangeelium, kuigi ebamäärane ja tume oma põhjenduse poolest, võib anda rahvale, eriti seoses aineliste huvidega, sellise vaimlise tõusu, mis võib saada ta naabreile väga tülikaks. Ja nii näemegi, et mitte ainult Prantsusmaa ja Belgia ei suurenda summasid piirikaitseks, et Taanimaal ei teki tugev vool saksa vallutamiskavatsuste vastu ja Austria ei heitle hirmuga oma iseiseisvuse eest, vaid isegi põline rahuarmastaja ning erapooletu Šveits hakkab murega oma põhjapoolset naabrit tähele panema.

Nendel ei ole vähemati himu sattuda suure naabri aarialase rüppe.

Kui rass oleks jäänud sakslasile vaid seepidi tarvitamiseks, reaktsiooniks selle mõju vastu, mis võõrasverelisel juutidel saksa rah-

va keskel on, siis ei oleks ju asi nii halb. Nüüd aga peab rass piitsutama üles rahva kired „Rachele“ ja laiaulatuslikule „Rachele“, mis ei piirdu endise seisukorra tagasivõtmisega, vaid püüab orjastada suure osa Euroopast, sest on ju „kõrgem“ rass õigustatud „madalamaid“ valitsema.

Ei paranda seisukorda see asjaolu, et kõrgema — põhjarassi — verd on sakslasis vahest vähemgi kui mõnes „madalamas“ rassis, mida ähvrdatakse alla heita. Mass järgneb pimedast peast juhtlausetele, kui need on hingeeluliselt osavasti valitud.

Versaillesis tehti kahtlemata suuri vigu. Ei olnud otstarbekohane sakslasi nii alandada ja veel vähem otstarbekohane oli neilt asumaad ära võtta, mis neid nüüd sunnib mujal laiatu ruumi otsima. Põhjendused, mis ses asjas ette toodi, ei kannata arvustust. Kuigi sakslased ei ole nii head kolonisaatorid nagu inglased, võivad nad ometi mõnegi teise rahvaga ses suhtes võistelda. Ei olnud nad siin ka teisist barbaarsemad, sest eriti pehmelt ei ole eurooplased asumaades üldse talitanud.

Sakslaste raskesti haavatud endaarmastus pidi loomulikult tekitama rahva hinges reaktsiooni, mille rahvussotsialistid oskasid hästi ära kasutada, luues talle uue jumaluse — rassi. Rass kohustab paljule, kuid õigustab ka paljule, ta õigustab nõrgemaid alla heitma ja enda orjaks tegema. Kuulub ju sakslane härrarassi ja on kõrgema võimu poolt määratud madalamaid valitsema.

Nii kuulutatakse Saksamaal uut usku ja see usk näib leidvat niisamuti palju poolehoidu sakslaste keskel, kui islam omal ajal araablaste keskel. Kuid sakslaste naabrirahvad ei mõtlegi ilma pikema jututa alla heita. Ja mis on siis tulemas?

Sakslaste lahkumine Rahvasteliidust ei ole niivõrd tähtis oluliselt kui sümptoomiliselt. Ta näitab, et Saksamaa arvab endal juba küllalt jõudu olevat hakata ajama poliitikat, mis taotleb vaid enda erihuvisid, et ta ei taha lasta enam piirata oma relvastusevabadust. Kas on ta tõesti juba nii tugev, peaks selguma lähemal ajal. Aga kui ta ka nüüd veel taganeb, siis ähvardab ometi see tugevasti rassi rõhutav saksa ülirahvusluse vaim luua rahvusvahelises poliitikas olukorra, kus teised rahvad on sunnitud enda vabaduse ja püsiva julgeoleku kaitseks sakslasiga veel kurjemini ümber käi-

Kolonel Herbert Brede

1. diviisi uus ülem.

Sündinud 13. aprillil 1888. a. Lõpetanud 1. Petrogradi reaalkooli. Sõjalise hariduse saanud Michaili suurtükiväekoolis, mille lõpetas 1. järguga ja Prantsuse kõrgemas sõjakoolis, Pariisis. Esimese ohvitseri aukraadi omandas 6. aug. 1910. Teeninud endises Vene sõjaväes 5. Küti suurtükiväe divisjonis patareiuülemana ja 100 suurtükiväe brigaadis, võttes osa Maailmasõjast Saksamaa ja Austria vastu. Vabadussõjast võttis osa 1. suurtükiväe divisjoni ja suurtükiväepolgu ülemana. 1. aug. 1919. a. nimetati kolonel Brede Suurtükiväevalitsuse ülemaks ja 10. juulil 1920 — suurtükiväe inspektoriks. 1. aug. 1930. a. nimetati kolonel Brede Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuste ülemaks ja septembrist 1933 — esimese diviisi ülema k.t.-ks. Kolonel Brede omab I liigi 2. järgu Vabadusristi, Läti, Poola ja endise Vene aumärke.

ma kui Versaillesis. Igatahes on küllalt põhjust karta, et rahvusvaheline politika hakkab nüüd arenema sellises suunas.

H o.

J ä r e l m ä r k u s. Toimetus andis ruumi viimasel ajal Saksamaal rassi käsitlevale ning Euroopas laineid löönud küsimusele eeldusega, et hiljem valgustada eestlaste rassi küsimust, kes oli, on ja saab olema „häärrasrahvana“ Eestimaal, samuti kui sakslane Saksamaal, „eestlane hingeliselt ei ole iialgi olnud ori, sest ori ei võitle!“ Toimetus.

Destroierite kasutamisest meil. *)

Van.-ltm. J. Sandbank.

„Lennuki“ ja „Vambola“ müügiga tõusis teravalt päevakorra meie merekaitse küsimus. Meie merekaitset sõeluti isegi neis ringkondades, kus seni tunti selle vastu õige vähe huvi, või kus suhtuti koguni vaenulikkult kõigele sellele, mis tuletas meelde riigikaitset. Merekaitse „eriteadlasi“ ja „merestrateege“ kerkis üles igal pool. Kuigi suur osa neist ei olnud nii väga huvitatud just meie tegelikust merekaitsest, oli siin kasu kõiges selles, et üldsuse huvi suundus lähemale meie merekaitsele, ja see on rõõmustav nähe.

Alljärgnevas ridades ei taha puudutada küsimust, kas oli „Lennuki“ ja „Vambola“ müük otstarbekohane, või mitte. See küsimus on meie riigikaitse nõukogus juba otsustatud ning ei võiks alluda avalikkule arvestusele. Püüan ainult vaadelda destroierite kasutamist üldse ja eriti meie oludes. See küsimus kerkib tihti esile kõnelustes meie kavatsetava merekaitse ehituse programmi kohta ja eriti just väljaspool mereväe ringkondi, mille tõttu kasutan ka „Sõdur“ toimetuse lahket vastutulekut vaadete avaldamiseks laiematele ringidele.

Destroier ehk algupärase nimetusega torpeedopaatide-hävitageja on sõjalaeva tüüp, mis kujunes kindlamalt välja pärast Venes-Jaapani sõda ja mille algupärane ülesanne oli kaitsta laevastiku peajõude torpeedopaatide atakide eest. Seepärast asetati neile laevadele, võrreldes torpeedopaatidega, tugev artilleeria, kusjuures laevade liikuvus pidi vastama torpeedopaatide omale. Ajajooksul esitati torpeedopaatide-hävitagejatele suuremad nõuded, ning neist kujunes välja laevastiku lahutamata osana praegune destroier, s. o. sõjalaev 800—2800 tonnise veeväljastusega, kuni 40 sõlmelise kiirusega, olles varustatud torpeedo relvastusega, 100—138 mm suurtükkide ja muude erirelvade ja säädistega.

Küsimusele, kas on meie merekaitses sarnased laevad tarvilikud, ei saa vastata muul viisil kui ainult jaatavalt, sest sarnased laevad suudavad täita väga suure osa meie merekaitse ülesannetest. Et aga meie riikline kandejõud ei luba meil pidada sääraseid laevu paralleelselt teiste merekaitse üksustega, siis peame asjale lähenema teisest suunast. Peame vaatlema nimelt seda, kas suudame

täita meie merekaitse ülesannete minimaalse osa ka ilma destroieriteta, või on kasulikud ohverdada kõik muud merekaitse üksused destroierite kasuks.

Selleks vaatleme esmalt pealiskaudselt meie merekaitse üldisi ülesandeid, muidugi niivõrd kui need kuuluvad avalikkusele.

Meie merekaitse peamiseks ülesandeks on kindlustada meie pealinna ja üldse meie ranniku julgeolek mere poolt nii — ja eriti — sõja puhkemisel, kui edaspidisel sõjategevuse arenemise kestel. Teiseks ülesandeks on meie merekaubanduse võimaldamine.

Peale selle on meie merejõudude ülesandeks veel vaenlase merekaubanduse takistamine, aktiivne tegevus vaenlase merejõudude häirimiseks ja temalt väiksemate jõududega ette võetud tegevuste takistamiseks ja teised sõjakäigu arenemisega seotud tegevused (miinide veeskmine, luure, kalda pommitamine jne.).

Vaatleme nüüd, milliseid neist ülesannetest suudab täita destroier ja kuivõrra suudavad samu ülesandeid täita „väikse riigi relvad“ allveelaev ja MTP (mootor-torpeedopaat, ingliskeeles CMB). Destroierina võtame umbes meie endiste „Lennuki“ ja „Vambola“ tüübilise laeva.

Meie pealinna kaitse. Meie pealinna merelt kaitse raskuspunkt langeb merekindlustele. Kuid merekindlused ei suuda üksi tulla toime kõigi ülesannetega: nad ei suuda teostada kaitsemiiniväljade veeskmist, luuret ega pidada alalist valvet; peale selle on tarvilik abistada merekindlusi nende otsestes lahingtegevuses; siia kuuluksid näiteks kindluste varjamine udustamise teel, vastase laevade tähelepanu kõrvalejuhtimine ja tarbekorral isegi vaenlase laevade atakeerimine.

Destroier suudab täita eeskujulikult miinide veeskmist ja luuret, kuna teised ülal selgitatud ülesanded tekitavad talle juba teatud raskusi. Eriti raskeks osutub destroierile alalise valve teostamine merekindlustele. Allveelaeva ohu tõttu peavad nad liikuma suure kiirusega ja pealegi oma suure kogu tõttu ei suuda nad pimedas vaenlase peajõududega kohtamisel kiiresti kaduda vastase silmist ning on määratud peaaegu hävinemisele. Seda ülesannet võivad edukalt ja otsustavalt täita vastavalt ehitatud MTP-d, nad on kui selleks loodud, mis oma väikese kogu tõttu on raskelt nähtavad vastasele. Nad peale valve võivad atakeerida ka otse vaen-

*) Avaldatakse mõttevahetuse korras, et valgustada meie merekaitse küsimust põhjalikult, teadlikult, teaduslikult ja objektiivselt, siirdumata tundeilma.

last torpeedoga, kadudes kiiresti oma suure kiiruse ja väikese kogu tõttu vastase silmist.

Merekindluste patareide varjamist udustamise teel võivad täita nii destroyerid kui MTP-d; viimastel on väikese kogu tõttu udustamise teostamine küll ohutum, kuid sellevastu destroyer suudab kanda jälle rohkem udustusaaineid ning säädiseid, moodustades seega parema katte.

Otstarbekohasel aktiivsel tegevusel vaenlase laevade vastu on kõige otstarbekamad allveelaevad ja soodsal juhul ka destroyerid. MTP-le ei esine siin erilist võimalust teotsemiseks; paari MTP saatmine torpeedo ataki on nende otsekohene hävitamine. Harukordadel võib aga siiski ette tulla juhtumeid, kus just MTP on kõige sobivam relv.

Kokkuvõttes näeme, et meie pealinna kaitsemisel merelt oleks destroyer eriti tarvilik miinide veeskmiseks ja luureks, kuid ka neid ülesandeid on võimalik panna teiste vahendite peale. Nii suudavad teostada luuret allveelaev ja MTP koostööl sama edukalt või koguni paremini. Miinide veeskmises võib destroyeri asendada teatava määran väikestel kaugustel väikese-käiguga miiniveeskjaga ja suurtel kaugustel allveeveskjaga. Laevade paremus oleneb olukorradest, kuid siiski võib oletada rohkem olukorda, mis räägivad destroyeri kasuks.

Mis puutub aga meie rannakaitseesse väljaspool merekindluste piire, kus tuleb laevadel teotseda vaid aktiivselt, siis siin samuti kui merekindluste abistamiselgi aktiivse tegevusega, on allveelaev ja MTP koos palju edukamad, kui destroyer. Muidugi on olukordi, kus just destroyer on eriti vajalik ja asendamatu, kuid need on üksikud erandjuhtumid; alalised kindlad ülesanded peavad olema kaalutlustel ikkagi mõõduandvamad.

On ju enam-vähem selge, et meil tuleb kohe sõja esimestel päevadel alata sõjamoonasisseveo korraldamist, ja just mere kaudu, kuna meid sõjamoonaga varustada võivate riikide maapiirid ei puutu kokku meie piiridega, ja pealegi on kahtlane, kas saame maad mööda üldse vedada sisse sõjamoonasest, sest et riigid, kust meile määratud sõjamoonas peab tulema läbi, võivad keelduda läbilaskmisest, pidades lubaandmist erapooletuse rikkumiseks. Järelikult tõusevad tähtsad ülesanded merekaitsele ka meie merekaubanduse võimaldamise alal.

Meie merekaubanduse kaitse ja võimaldamisel. Meie merekaubanduse takistamiseks peab vaenlane blokeerima meie tähtsamad sadamad, peaausjalikult Tallinna. Seda võib ta teha pealvee- ja all-

veelaevade abil. Ühelgi Balti mere riigil aga ei ole praegu niisugust laevastikku, mille abil võidakas blokeerida kogu meie sadamad kestvvalt ja täielikult, — neil ei ole selleks küllaldaselt üksusi. See on muidugi maksev ainult juhul, kui meil olemas mingisugune laevastik: kas paar destroyerit või mõned allveelaevad. On küll aga võimalik suuresti ja kestvvalt takistada meie merekaubandust.

Merekaubanduse kaitse alal on meile suureks abiks soodne meremaastik. Ta võimaldab meil nõndanimetatud blokaadi murdmist kaunis kergesti — on vajalik vaid tungida Eesti rannikult Soome saarestikku ja sealt saarestiku varjus üle Ahvenamere (laius 35 miili) Rootsi saarestikku. Siin esineb laevastiku ülesandeks luure, vaenlase tähelepanu kõrvalejuhtimine ja vajadusel ka aktiivselt võimaldada kaubalaevadel ületada takistamata Soome lahte.

Lühiajalise luure teostamisel on võimalik peaaegu samase eduga kasutada nii destroyerit kui MTP-d. Kumb selleks otstarbeks on parem, oleneb täiesti olukorrast. Kestvaks luureks on kahtlemata edukam kasutada allveelaeva; tema kasuks räägib eriti veel luure saladus, mis puudub aga destroyeri kasutamisel.

Kui luure abil on tehtud kindlaks vaenlase vajalik eemalolek tegevuspiirist, võivad kaubalaevad alata liikumist ohtlikus piirkonnas. Sel korral on laevastiku ülesandeks kaubalaevade konvoeerimine või nende kaitsemine vaenlase allveelaevade ja kiiresti liikuvate kergete jõudude eest. See ülesanne on vastuvaidlematult kõige kohasem destroyerile; viimane oma suure liikuvuse ja relvastusega on väga mõjuv allveelaeva vastu ja pealegi võib ta vajaduse korral sisduda ootamata ilmuvaid vaenlase kergetid jõude. Konvoeerimist võivad teostada ka vastavalt ehitatud MTP-d, kuid vaenlase kergete jõudude (destroyerite ja kiirete vahilaevade) ootamata ilmunisel on nad täiesti abitud. Allveelaevade kasutamine konvoeerimiseks ei tule üldsegi kõne alla, kuna nad on abitud nii ootamata ilmuva vaenlase allveelaeva kui ka kergete jõudude vastu.

Mis puutub vaenlase blokeerivate laevade tähelepanu kõrvalejuhtimisesse, või vaenlase eemale peletamisesse, või meelitamisesse, siis paistab, et ka selleks ülesandeks on destroyer sobivaimaks relvaks. Allveelaeva teotsemine siin kergete jõudude vastu, milledest harilikult koosneb blokeeriv laevastik, on, võrreldes võimalike tulemustega, liiga riskantne.

Kuid ka blokeerija tegevus ei ole väljaspool ohtu ning siin on tähtis, et ta tegevus oleks seotud suurema ohtlikkusega, sest mida ohtlikum on blokaadi teostamine, seda rohkem nõuab see laevu ning seda rohkem kurnab see blokeerivate laevade meeskondi ning mehhanisme. Tihti sunnib vaenlast loobuma blokaadist ainuüksi oht. Kui nüüd blokeeritav omaks vaid destroyereid, siis ei oleks vaenlasel mingit hädaohtu — ta hoiaks oma kergete jõudude kaitseks vajaliku blokaadi teostamise rajoonis ainult blokaadi tugevama tugilaeva ja oht oleks likvideeritud. Teine seisukord kujuneb aga vaenlasele, kui blokeeritav omab ka allveelaevad, siis ei saa ükski blokeerija laev olla kindel oma julgeolekus: neil tuleb sel korral olla alaliselt liikvel, sealjuures liikumised peavad sündima muutmlike kurssidega ja suurte kiirustega. Kõik see väsitab blokaati teostavaid meeskondi, lõhub laevade mehhanisme ja nõuab suure laevastiku tõttu suurt kütteinete kulu.

Nii siis võime öelda, et merekaubanduse võimaldamiseks on meil destroyerid tarvilik ja mõnede ülesannete juures on ta peaaegu asendamatu, eriti just kaubalaevade konvoeerimisel. Kuid ka allveelaev on siin vajalik ning on teatavate ülesannete juures samuti asendamatu. Meile aga ei ole jõukohane omada paralleelselt destroyereid ja allveelaevu. Meil tuleb kahest puudusest valida väiksem. Valiku otsustab siin vaenlase laevastiku tegevus. Kui vaenlasel on küllaldaselt laevu hädaohtliku blokaadi teostamiseks, siis osutub küll destroyerid meie merekaubanduse võimaldamiseks sobivaimaks vahendiks. Allveelaeva ja vastava ehitusega MTP koostöö abil suudame küll teatud määral asendada destroyerit, kuid mitte täielikult.

Aktiiv miiniväljade veeskimist võib teostada kõige sobivamalt destroyerilt, kuna ta võib võtta peale suure hulga miine ning oma suure kiiruse tõttu veeskida neid nägematult suurematel kaugustel. Viimasel ajal on aga miinide traalimise tehnika arenenud niivõrd, et kaitseta miiniväljade veeskimine muutub mõttetuks — nad muutuvad juba esimese miini leidmisega ohututeks. Seepärast eelistatakse praegu veeskida vaid üksikuid miine või väikesemaid miinigruppe. Sarnaste väikeste gruppide või üksikute miinide veeskimiseks on aga allveelaev palju kohasem kui destroyer; esimene võib tungida salaja palju paremini vaenlase lähedusesse. Selleks otstarbeks võib kasutada täiesti edukalt ka vastava ehitusega MTP-d. Seega võime langetada valiku

selle ülesande täitmiseks vabalt allveelaeva ja MTP kasuks.

Vaenlase kalda pommitamiseks ja väikeste dessantretkede teostamiseks võib kasutada ainult destroyereid. MTP ja allveelaev ei või tulla siin üldse kõne alla, kuna neil puudub tarvilne artilleeria ja ruum dessantmeeskonna mahutamiseks.

Vaenlase merejõudude häirimist suudab kõige edukamalt täita allveelaev. Üksi teadmine meie allveelaevadest sunnib vaenlast võtma tarvitusele kõik vastavad ettevaatusabinõud. See aga nõuab laevade meeskondadelt vahetpidamata valvel ja pingulolekut, nõrgendab laevade mehhanisme, nõuab suurt kütteinete kulu, tingib igal operatsioonil suure hulga vastavaid kaitselaevu ja teeb üldse ettevõtete läbiviimise niivõrd raskeks, et juba üksi selle tõttu vaenlane võib olla sunnitud loobuma ettevõttest.

Vaenlase merejõudude takistamiseks saab kasutada igat liiki laevu, kusjuures igas olukorras esineb iseliiki laev. Üldjoontes võib aga öelda, et destroyer sobib teotsemiseks vaenlase kergete jõudude vastu (valvelaevad, miiniveeskjad, traalerid, väikesed suurtükilaevad jne.), kuna allveelaev — vaenlase lahingulaevade, ristlajate ja ka suuremate laevade koondiste vastu; MTP-d saab kasutada vaid erilisel soodsal olukorral.

Vaenlase merekaubanduse takistamisel tuleb meie laevadel teostada ainult konvoide või kaitstud koondiste vastu: on ju selge, et vaenlase kaubalaevad ilmuvad meie vete lähedusesse vaid kaitstudena. Siin destroyer on sobiv vahend kergeti kaitstud konvoide vastu, kuna ainult allveelaev suudab teostada tugevalt kaitstud konvoide vastu; MTP on sobiv vaid erilises soodsas olukorras.

Konspektiivsest ülevaatest näeme, et meie merekaitse on hulk ülesandeid, milliseid suudab täita ainult destroyer või millised on temale sobivamad täita. Võrreldes aga merekaitse alaliste tähtsamate ülesannete täitmisel destroyerit allveelaeva ja vastava ehitusega MTP kombinatsiooniga, peame kalduma viimase poole, sest allveelaev ja MTP suudavad koos olla meile kasulikud kui destroyer üksi. Lõpuks peame veel mainima, et destroyereid on ettenähtud peasjalikult teotsemiseks koos teiste laevastiku üksustega, nagu lahingulaev, ristlajaja jne., kusjuures tavalise destroyeri tähtsamaks ülesandeks on torpedo atakide teostamine eskaaderla-

hingus. Seega osutub destroyer meie oludes ebapraktiliseks merevahendiks. Tal tuleb meie oludes teosteda iseseisvalt, mistõttu ta ei suuda normaalselt kasutada kõike oma relvastust, peaaesjalikult suurt hulka torpee-

tosid. Küll aga peaks destroyer kujunema vastavalt meie oludele eritiübiliseks väikeseks miinideveeskjarristlejaks, mis suudaks täita juba palju suuremal määral meie merekaitse ülesandeid.

Kaitseväe spordiühingute organiseerimise vajadusest.

Major A. Jõgi.

Kaitseministri käsukirja nr. 191 — 1933. a. lisas on avaldatud teadmiseks ja käsitlemiseks „Kaitseväe spordiühingute põhikiri“, mis on koostatud kaitseväelaste vabatahtlikkude ühingute ja nende liitude seadluse alusel.

Kaitseväe spordiühingute organiseerimise tarviduse kohta lubatagu tuua lühike selgitus.

Seni väeosades ja väekoondistes kaitseväelaste sportlikku tegevust vabatahtlikul alusel korraldavad vastavate ülemate äränägemisel selleks määratud spordikomisjonid, kelle tegevus kannab enamvähem juhuslikku ilmet, kuna neil puudub ühtlustatud põhikiri, mis reguleeriks ja suunaks komisjonide tegevust kindlaksmääratud sihis. Spordikomisjonidel ei ole juriidilise isiku õigusi, nende tegevus toimub ainult kaitseväe piirides, selle tõttu kaitseväel puuduvad võimalused Eesti spordikeskorganisationsioonidega ühiseks teotsemiseks ja side loomiseks kehalise kasvatusel alal. Kaitsevägi ei saa võtta osa hääleõigusega üleriiklikkude kehakasvatustslikkude küsimuste otsustamisest, kuigi kodanikkude sportline ettevalmistus omab suure tähtsuse riigikaitse teostamisel. Samuti kaitseväelastel puudub võimalus esineda kaitseväe nimel rahvuslikkudel ja rahvusvahelistel spordivõistlustel. Sellise olukorra tõttu kaitseväe energilisemad sportlased ja kehalikultuuri pooldajad olid sunnitud astuma liikmeks eraspordiseltsidesse, et niiviisi omandada õiguse eeltähendatud võistlustest osavõtmiseks ning üleriiklikkude kehakasvatustslikkude küsimuste arutamises kaasärääkimiseks. Spordikomisjonidel puudub ka võimalus läbikäimiseks reservväelastega kehalise kasvatusel arendamises.

Peaks olema selge, et seni valitsev olukord kaitseväe vabatahtlikul kehalise kasvatusel alal ei ole kuigi soodus üleriiklikule kehakasvatustslikule levinemisele.

Kõiki eeltähendatud puudusi üleriiklikus kehalise kasvatusel ühtlustamises ning riigikaitse asutiste, reserväelaste ja sportliste organisationsioonide vahelises läbikäimises aitab kõrvaldada kaitseväe spordiühingute organiseerimine Kaitseministri käsukirjas avaldatud põhikirja alusel.

Selle põhikirja järgi võib asutada väeosade, mitme väeosa ühiseid, garnisonide ja mitme diviisi ühiseid spordiühinguid, kes omavad juriidilise isiku õigused ja võivad astuda Eesti spordikeskliitu ja temasse kuuluvate eriliitude liikmeks. Põhikiri võimaldab käsutusväes, tagavaraväes ja erus olijatel astuda kaitseväe spordiühingu liikmeks, kasutada ühingu ettevõtteid ja asutisi ning võtta osa ühingu tegevusest. Peale kehalise kasvatusel ühtlustamise ja levitamise, kaitseväe spordiühingute ellukutumine tihendab läbikäimist kaitseväelaste ja seltskonna vahel ja lähendab kaitseväelasi seltskonnale, mis väga tähtis riigikaitse seisukohalt ja üksteise mõistmises.

Kaitseväe spordiühingute põhikirja kinnitamisest ja avaldamisest on möödunud juba üle kolme kuu, kuid seni puuduvad teated, et keegi väeosadest või väekoondistest oleks asunud spordiühingute organiseerimisele. Seda võib seletada peamiselt sellega, et väeosad ja väekoondised ei ole leidnud selleks veel kohast aega, sest suvehooaja lõpul peatähelepanu oli pöördunud mitmesuguste spordivõistluste ja kehaliste võimete katsete korraldamisele. Sügise tulekuga on tekkinud vahe kaitseväe sportlasele tegevusele, seepärast väeosadel ja väekoondistel oleks vast soodsaim aeg spordiühingute organiseerimise küsimuse arutamisele ja otsustamisele võtmiseks.

Spordiühingute organiseerimisel peamine tähelepanu tuleks juhtida sellele, et nad kujuneksid teovõimelisteks. Seepärast tuleks tõsisel kaalumisele võtta vähemate väeosade

või isegi kogu garnisoni väeosade ühinemise küsimus spordiühingute moodustamiseks.

Mitte üksnes kaitseväge seisukohalt, vaid ka üldise üleriikliku kehalise kasvatuses are-

nemise mõttes kaitseväge spordiühingute ellu-
kutsumine on küllalt tähtis, et selle küsimuse
otsustamisele võtmisega kauem viivitada ei
maksaks.

Mõtteid ja pisteid.*)

— Prantsuse vanasõna ütleb: „Parem juba ilusas näos üks suur ja inetu nina kui kaks väikest ja ilusat.“ Sõjaväeliselt tuleb seda tõlgitseda nii: Parem on väeüksuse juh-
timisel üks „vähem hea“ juht kui kaks hiilgavat.

— Juhtimise koolis antagu esimese reeglina juhile seesama reegel, mis esimesena antakse mehele ratsasõidu õppimisel: „Kõigepealt, ära takista oma hobusel sammumist.“

Usaldus alluvate vastu on juhi tugevuse tunnuseks. Juhi usaldus alluvate vastu tekitab viimastes usalduse enese vastu ja võime kõhklemata ära kasutada kõik abi-
nõud asja kasuks.

Umbusaldus on hävitav: Ta viib allu-
vad tegevusetusse. Oletame, et usalduses
ekistakse neljast juhust kolmel korral, saame
siiski ühe kordaläinud teo umbusaldus-
ses teotseva nulli vastu.

Juht on toetuspunktiks, millele nõjata-
des üksus rühub edu poole. Üksus annab
maksimum edu siis, kui on oma toetus-
punktile kindel.

— Sõjaväelist ülemust hinnatakse allu-
vate selle järgi kuipalju ta suudab anda mu-
gavusi puhkusel ja leida soodustusi raskete
ülesannete täitmisel.

— Alluvate südamed võidetakse pigem
igapäisete pisiasjadega kui ühe suure hea-
teoga.

— Juht, sunni end austama — see on
su kohus; hiljem end armastama — sel-
lest kujuneb sulle jõud.

— Mõned juhid on kõvad kuid viisakad; teised on krobelised (lihvimata), kolmandad — pehmed, neljandad, lõpe-
peks, egoistlikud karjärised. Võid julgesti toetada esimestele, ole ette-
vaatlik teiste suhtes, milgil tingimusel ära

toetu kolmandaile ja ära katsugi seda teha viimastele.

— Juhti ei peaks hinnatama: „Tal on halb iseloom,“ või „tal on hea iseloom.“ Juhi kohta peaks öeldama: „See on iseloo-
muga mees.“

— Vahekorrad kõigil juhtimisastmetel nõuavad absoluutset avameelsust alluva poolt ülema vastu. Peab olema moraalset julgust öelda oma ülemale tõtt, vahel ka eba-
meeldivat tõtt. Kuid raskuspunkt siin ei ole ebameeldiva esiletõo-
mine, vaid püüe olla otsekohene ja ausameelne.

Ka tõe näkku ütlemisel ei tarvitse sugugi olla brutaalne. Veel vähem on õigust juhi vastu tarvitada teravat ja hävitavat tooni siis, kui talle teatad ebameeldivaist tõsiasi-
jadest. Alluv on kohustatud ütleva kõike tõde, kuid ta on ühtlasi kohustatud ülemat respektseerima, olema viisakas ja järelandlik.

— Hea juht uurib läbi ja kuulab põhja-
likult ära kõik alluva soovid ja kaebused. See on ainus tee, et alluv võib saada rahul-
duse ka siis, kui otsus ei lange tema kasuks.

— Kui juhina kedagi oled õigele teele juhtimiseks kutsunud enese juurde, siis hoolitse, et ta sinult lahkukuks kas naera-
tuse või pisaratega.

— Lahingus väärtuslikuks sõduriks ei tule lugeda seda, kes ütleb „tahan surra,“ vaid seda kes ütleb „tahan tappa.“

— Prantsuse sõjaväes on palju kindrali õpipois-
se. See on armeele õnnetuseks: leit-
nant olgu alul kapteni õpipoisiks.

— Hea intendant, hea majanduseülem, hea arveohvitser on see, kes oskab alati leida vastava paragrahvi ja seda tõlgitseda oma väeosa inimeste ning hobuste kasuks.

— Seadlused ja ringkirjad, mis vastolus elunõuetega, tulevad põletada koos... sel-
liste harrastajatega.

Ke.

*) Väljavõtteid ja tõlgitsemisi kol.-ltn. P. Ouparti artiklist „Notes et Boutades“, La Revue D'Infanterie, aug. 1933.

Allohvitserikogude tegevusest ja tuleviku ülesannetest. *)

11 aasta eest allohvitseride eneste algatusel ja väeosaillemate heatahtlikul vastutulekul ja toetusel pandi alus allohvitseride organiseerimisele, moodustades igas väeosas üleajateenijate kogud. Peamiseks ülesandeks ja eesmärgiks oli:

- arendada väeosa allohvitserkonna üldist ja sõjaväelist haridust;
- kasvatada ja sulatada väeosa allohvitseri ühiseks perekaks;
- majandusliku omaabi korraldamine ja
- võimaldada allohvitserkonnale vabal ajal väärikat meelelahutust.

Algatus leidis igalpool nii allohvitseridelt kui juhtidelt suurt poolehoidu ning organisatsioon sai ametliku tunnustuse 1929. a. „Kaitseväge üleajateenijatekogude põhikirja“ maksmapanemisega.

Heites pilgu tagasi organisatsiooni senisele tegevusele, näeme, et pea igas väeosas on pandud pearõhku kogu liikmete kindlustamiseks majanduslikult. On ellukutsutud hoiu-laenukassad, kuhu igakuiste kindlate sissemaksudega on loodud kaunike reserv. Põhjendatud tarvidusel võimaldati liikmetel laenu saamine, et üle pääseda ühekordsest raskusest. On loodud matusekassad liikmete surma puhul abiandmiseks tema perekonnale, matmiseks ja haudade korrashoiuks. Vabal ajal koosviibimiseks, meelelahutuseks jne. on loodud kasiino, jõukohase sisseseade, raamatukogu ja mitmesuguste muude enese täiendamise ja meelelahutuse võimalustega. Allohvitserkonna kasvatamisel ja ühtekuuluvuse arendamisel on käidud kindlat teed. Võimaluse mööda on korraldatud kursusi, loenguid ja ekskursionone üldise hariduse täiendamiseks, silmaringi laiendamiseks ja kodumaa tundmaõppimiseks ning meelelahutuseks. On korraldatud spordi- ja laskevõistlusi mõlemate alade arendamiseks. Sõjaväelise hariduse saamiseks on palju aidanud kaasa teenistusega seotud täienduskursused ja väeosas peetud eriõppused. Palju on veel teha üldhariduse täiendamise ja väärika meelelahutuse aladel. Kõigi püüetele vaatamata leidub organisatsioonis veel liikmeid, kes tervele allohvitserkonnale ja ka väeosale vahelgi halba varju heidavad.

Allpool toon mõningaid puudusi ja püüan esitada pääseteid nende parandamiseks, mis oleksid allohvitseridekogude tuleviku ülesanneteks.

Allohvitseride organisatsiooni teotseb eritingimustes teistest Vabariigis asuvatest organisatsioonidest. Igal organisatsioonis on võimalus oma liikmeid ja toetajaid liikmeid valida ja välja heita. Ohvitseridekogudel on mõjuv sõna öelda oma liikmete valikul ja väljaheitmisel. Allohvitseridekogude liikmeks on aga iga väeosas teeniv üleajateenija ja toetajaks liikmeks iga üleajateenija. Allohvitserkonna kasvatamiseks ja ühise kvaliteedi saavutamiseks oleks tervitatav, et kutsutaks ellu aukohtu instituut. Ei taha öelda, et väeosade ja asutiste ülemad üleajateenijate valikul ja teenistuse hinnangul ei tegutse kaitseväge ja allohvitserkonna huvides, kuid allohvitseri vabaelu teab allohvitserkond ikkagi paremini kui ülemus. Allohvitser, kes teenistuses esineb kõigiti hästi, võib osutada oma ülalpidamisega vabas elus tervele allohvitserkonnale mitte vastuvõetavaks. Allohvitserkond peaks siin panema maksma liikmete kohta suuremad nõudmised üldsuse kasuks ja kõrvaldama oma perest allohvitserkonna kutse alavääristajad; see kahtlemata aitab võita ka väärikamat seisukohta seltskonnas.

Allohvitserkonna üldise hariduse tõstmine käib rahalistel põhjustel allohvitseridekogudele üle jõu. Rahvaülikooli loengutest osavõtt on riviallohvitseridel teenistusekohuste täitmisest tingitud ka võimatu. Soovitav on, et nüüd ellukutsutud Kaitseväge Üleajateenijate Keskkogu võtaks selle küsimuse üldkorralduse enda peale. Peale selle on tervitatav, kui kaitseväge staabi poolt korraldatavatest loengutest võimaldataks võtta osa ka allohvitserkonnale, kui mitte sunduslikult, siis vähemalt seda soovitudes.

Viimasel ajal on asunud töötama rööbiti allohvitseridekogudega allohvitseride laskespordi ühing ja on kavatsusel kutsuda ellu allohvitseride spordi ühing. Isiklikult pean soovitavaks, et allohvitserkonda ei kistaks iseseisvatesse eriühingutesse, mis teataval määral siiski killustavad organisatsiooni. Eriülesanneteks pean soovitavaks, et allohvitseridekogude juures allosakondadena tegutseksid laskespordi, spordi, meelelahutuse ja ka naisosakonnad. Peame seda meelestama, et igasugu ala arendamine ja ühingu ülealpidamine tuleb ju meil kõik oma kanda, mida enam need ühingud iseseisvad, seda rohkem läheb summasid asjaajamise ja kantselei kuludeks. Samuti tuleb meeletada, et tarvis on hankida summasid ka

*) Avaldatakse mõttevahetuse korras. Toim.

väljastpoolt kogu liikmeid. Selleks on palju tööd teha meelelahutuse osakonnal. Hästi organiseeritud peod lähendavad meid seltskonnale ning tõstavad meie ressursse ülesseatud eesmärkide saavutamiseks, rääkimata väärikast meelelahutusest ja perekonnaliikmete ühte kasvatamisest. Omavaheliseks koosviibimiseks on väga kohased kasiino ruumid, kus meelelahutuse eest hoolitsemise oma peale täielikult peaks võtma meelelahutuse osakond ja meie naised. Samuti peaks allohvitseridekogud kandma hoolt kogu naispere organiseerimise, kasvatamise ja täiendamise eest, sest praegune kord kogudes, mis on pärit sest ajast, kus enamuse oli vallalised, ei vasta enam muutunud

olukorrale; praegu on enamuse abielulised.

Lõpuks ei saa kuidagi nimetamata jätta meie omavalitsuste suhtumist allohvitseride kasiinode maksustamises. Meie kasiinod olid, on ja jäägu ka tulevikus töötama selle eesmärgiga, et see on meie vabaelu kasarm, kus ühineme nendega, kes on valmis aitama kaasa heatahtlikult igatepidi meie allohvitserkonna arendamist, kus loome sidemeid ja kasvame ühte riigiustavateks kodanikeks. Kui aga tahetakse meie kasiinosid avalikuks kõrtsiks teha, siis parem sulgegem nad. Meie peame selle vastu üksmeelselt astuma välja, selgitades selle tähtsust.

K. J.

Purustatud maanteede parandustööd ja tõkete kõrvaldamine. *)

Kapten N. Thar.

IV. Maanteede parandustööd motomehhaniseeritud osade tegevusel.

Motomehhaniseeritud osadel on võimalik edukalt tegutseda vaid siis, kui teed ja sillad on enamvähem korras, s. o. kui vastane taandumisel pole jõudnud läbi viia laiaulatuslikke purustustöid. Kui aga vastane on kauemat aega püsinud kohal ja on jõudnud purustustööd ette valmistada ja taandumisel läbi viia, siis motomehhaniseeritud osad ei too mingit kasu, sest suurem osa motomehhaniseeritud salka kuuluvatest sõidukitest ei või üldse liikuda väljaspool teid, teede parandamine aga nõuab nii palju aega, et jälitamisel jätkub jalaväe kiirusest. Võtame näiteks järgmise olukorra:

Vastane taandudes viis läbi laiaulatuslikud teede purustustööd; keskmiselt iga 3 km tagant kõik teed on põhjalikult purustatud maa-aluste laengute abil ja kohati teedele on ehitatud tõkete ristide teele langetatud puudest; purustuste asukohtadeks vastane on valinud kohad, kust möödapääs on tublisti raskendatud (madalad kohad, kus maapind on tüüa, kõrged mulled, sügavad kaevised jne.); suuremaid sildu pealetungilõiguse ei ole, väikesed sillakesed ja truupid on kõik purustatud. Pealetungija teede parandustööd on eeskujulikult organiseeritud ja kogu edasitungimise ajal ei tule ette parandusmaterjali ega tööjõu puudust.

Jälitamisel jalavägi möödub esimesest leht-rist, sest teede purustused ei tõkesta jalaväe edasitungimist. Pionerid asuvad viivituseeta tee parandustööle ja oletame, et juba 3 tunni pärast see töö on lõpetatud. Selle aja jooksul jalavägi tungis edasi, jõudis järgmise leht-risti, möödus ka sellest leht-ristist ja oleks võinud tungida veelgi

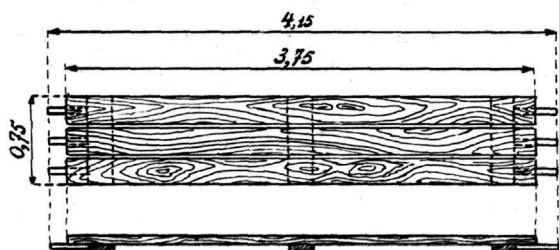
kaugemale, kuid oli sunnitud peatuma, sest vastase vastukallaletungi puhul oleks olnud raske vastu panna ilma suurtükiväe toetuseta. Iga järgmise leht-risti juures kordub samasugune olukord ja jalaväe edasitungimine on aeglustatud, sest suurtükivägi ja lahinguvõid ei jõua jalaväele järele. Kui aga isegi jalaväe liikumine on aeglustatud, siis iseenesest mõista ei või kasu tuua motomehhaniseeritud osad. Nii siis: motomehhaniseeritud osade tegevus (kui suurem osa sõidukitest ei või liikuda väljaspool teid või halbadel teedel) on võimalik ja edukas vaid siis, kui teed on korras, või kui teedel ettetulevate takistuste kõrvaldamine ei nõua liiga palju aega, s. t. kui vastane ei ole jõudnud läbi viia kavakindlad ja laiaulatuslikud purustustööd.

Motomehhaniseeritud osade tegevusel peitub sageli kogu ettevõtte edu osade edasiliikumise kiiruses. Teede parandusmaterjalide müretsemine kohapeal on seotud suure ajakuluga, seepärast motomehhaniseeritud osa peab neid alati kaasas vedama. Parandusmaterjalid peavad olema kerged, et neid oleks võimalik rohkem kaasa võtta. Otstarbekohased võiksid siin olla eelpool kirjeldatud kokkurullitavad matid plankudest, isiklikult mina aga pooldan rohkem allpool kirjeldatud kilpe.

Kilp (joonis 6) koosneb kolmest plangust 7,5×22 sm, pikkus 3,75 m, mis on omavahel ühendatud kolme pöönaga 5×20 sm laudadest. Kilbi kumbagi otsa äärmiste plankude külge on kinnitatud U-raud (40×25 mm) kilpide sidumiseks omavahel. Kilp kaalub keskmiselt 100 kg (õhukuivast puust).

Tee ehitamisel enamvähem kõval maapinnal kilbid pannakse maha tee pikisuunas kahes reas ja nii, et kilbitelgede kaugus võrduks 1,75 m (kilpide kaugus üksteisest on siis 1,0 m). Iga

*) Vt. „Sõdur“ nr. nr. 35/36, 41 s. a.

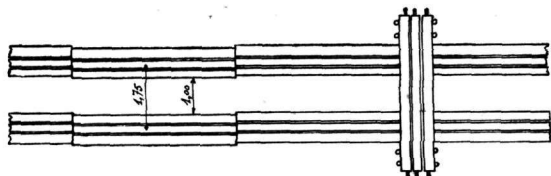

Joonis 6.

järgneva kilbi U-rauad ulatuvad eelmise kilbi plankude alla. Iga kahe või kolme kilbi tagant pannakse üks kilp tee ristisuunas ja see kilp kinnitatakse maapinna külge vaiakeste abil (joonis 7). Kõige laiem rataste vahe sõidukitel võib olla 2,0 m ja kõige kitsam 1,50 m; kui sõidukitel rataste vahe on suurem, siis kilpide read tuleksid asetada kaugemale üksteisest.

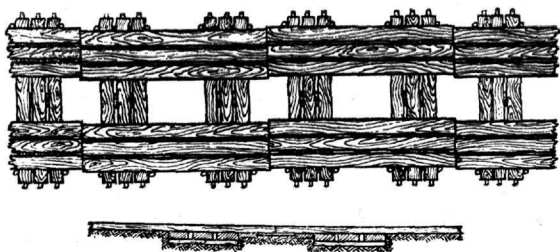
Tee parandusmaterjalid 10 jm jaoks kaaluvad keskmiselt 600 kg.

Kui maapind on vähem vastupidav, siis pannakse iga pikiteed asetatud kilbipaari tagant üks kilp ristiteed. Sel juhul tee parandusmaterjalid 10 jm jaoks kaaluvad keskmiselt 660 kg.

Joonis 7.

Kui maapind on pehme, siis pannakse ristiteed kilbid tee pikisuunas asetatud kilbipaaride alla nagu see näidatud joonisel 8. Sel juhul tee parandusmaterjalid 10 jm jaoks kaaluvad keskmiselt 1100 kg.

Joonis 8.

Tee ehitamisel ülalkirjeldatud kilpidest on ehitusmaterjalid 2 korda kergemad, kui tee ehitamisel kokkurullitavatest mattidest (tee ehitamisel mattidest pehmel maapinnal tulevad asetada plangud mattide alla tee pikisuunas). Tee kilpidest on kõlvulik vaid autoliiklemiseks.

Tee kõverikul ristiteed pandud kilpidele antakse kiilu kuju. Tee esimesed ja viimased 1,5 m ehitatakse ristiteed asetatud kilpidest ja need kilbid kinnitatakse maa külge vaiakeste abil.

Töö edu tee ehitamisel kilpidest on samasugune nagu tee ehitamisel mattidestki. Töögrupp

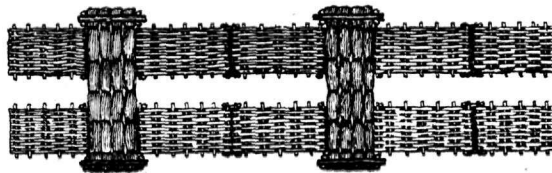
kilpide kandmiseks ja kohaleasetamiseks koosneb neljast mehest.

Motomehhaniseeritud osa ei jäta maha parandus- ja korrashoiukomandot. Pioneerid peavad aga maha jätma mõned kilbid. Kui pärastpoole, sidepidamisel tagalaga, mõned plangud murduvad, siis automeeskond ise peab nad asendama tagavarakilpidega.

Lisan veel juurde, et see parandusviis on uus ja, kui iga uus asi, vajab katsetamist. Arvan, et katsetamised peaksid andma täiesti rahuldavaid tagajärgi.

Kui planke pole võimalik saada ega valmistada, siis võib ehitada teed põimaedadest ja fašiinidest, kuid see tee on nõrgem, kui tee kilpidest. Põimaed (PE I joonis 40) kaalub keskmiselt 30 kg; fašiinide läbimõõt peab olema 25 sm ja pikkus 3,6 m; niisugune fašiin kaalub keskmiselt 65 kg.

Tee ehitamisel põimaiaid pannakse maha tee pikisuunas kahes reas; põimaedade pikitelgedes kaugus üksteisest võrdub 1,7 m. Põimaedade otsad seotakse kokku jätkukohtades mõne traatmähise abil ja põimaiaid kinnitatakse maa külge vaiakeste abil. Iga kahe põimaia tagant pannakse maha tee ristisuunas 4 fašiini ja fašiinid kinnitatakse maa külge vaiakeste abil. Tee kaetakse kruusa- või mullakorraga; kattekorra paksus peab olema 4—5 sm (joonis 9).

Joonis 9.

Tee parandusmaterjalid 10 jm jaoks kaaluvad keskmiselt 800 kg (8 põimaeda, 8 fašiini, vaiakesed, traat). Tee esimesed ja viimased 1,5 m ehitatakse fašiinidest.

Kolmetonnilisele veoautole mahub:

- kokkurullitavaid matte 20—25 jm tee parandamiseks,
- kilpe 27—50 jm tee parandamiseks,
- põimaedu ja fašiine 30—37 jm tee parandamiseks.

Motomehhaniseeritud salgal peavad olema tingimata kaasas ka materjalid väikeste sildade ehitamiseks, sest silla ehitamine kohapealsest materjalist nõuab alati palju aega. Kõige otsarbekohasem oleks minu arvates vedada kaasas eelpool kirjeldatud pukksilla materjalid (õigemini sillaosad). Kolmetonnilisele veoautole mahub 12 m silda. Kui oja või jõgi on madal, siis vahest on kasulikum loobuda silla ehitamiset (eriti kui ei ole kaasas pukksilda) ja ehitada kõrvalteed ning aparellid. On jõe põhi kõva ja tasane, siis sõidukid võivad koolmest läbi sõita. Kui aga jõe põhi on pehme, siis tuleb ta kindlustada. Kõige lihtsam jõe põhja kindlustamisviis on järgmine: Fašiinid seotakse kõitega — parem aga vaieritega pikaks matiks, mis üle jõe ulatub; kõite või vaierite otsad seotakse vastaspoolel kaldal sügavale maa sisse löödud vaiade külge, omapoolsel kaldal aga otsad jäävad vabaks. Sõidukite ülesõidul matt vajub põhja ja kohalt ei nihku. Kui kõie otsad oma-

poolsel kaldal ka kinnitada vaiade külge, siis mati vajumisel köied võivad osutada lühikesteks ja rebeneda.

Tökete (teele langetatud puud, hunnikusse aetud sõidukid jne.) kõrvaldamine teedelt võtab niivõrd vähe aega, et neid ei tule arvestadagi kui tõsisel takistusi motomehhaniseeritud osa edasilikumisele siis, kui vastane töket ei kaitse. Üldiselt on ka motomehhaniseeritud osade tegevusel maksev põhimõte, et tökete kõrvaldamisele või tee parandamisele võib asuda vaid siis, kui töötamiskohad enam ei ole vastase kuulipilduja või mõjuva suurtükitle all. Erilist tähelepanu peab aga pöörama nende tööde läbiviimisel õhukaitsele, sest vastane püüab takistada parandustööd alul kuulipilduja ja väljasuurtüki tulega, pärast tulistamisega kaugeleulatavatest suurtükkidest ja lõpuks pommitamisega lennukitelt.

Motomehhaniseeritud osas on parem pioneerid mitte eraldada materjalist, vaid paigutada ühele pisemale autole ligikaudselt 2 kuni 2,2 tonni

parandusmaterjale ja 6 kuni 8 pioneri ühes tööriistadega oma ja abijõudude jaoks. Niisugune organisatsioon on painduvam ja auto rikke puhul ühes autoga jäävad maha ka pioneerid, kes tarbekorral materjalid ümber laadivad tagavara autole. Kui autol olev materjal on ära kasutatud tee parandamiseks, siis vastavalt olukorrale auto kas sõidab tagalasse uue materjali toomiseks, või jääb salgast maha ühes pioneeridega, kelle ülesandeks sel juhul on valmistada koha-peal parandusmaterjale ja pärast selle töö lõppu salgale järele jõuda. Eriti tähtis on täiesti korralikkude autode määramine pioneeride käsutusse, sest kui pioneerid oma parandusmaterjalidega maha jäävad, siis ka kogu salk edasi ei pääse.

Käesolevas artiklis püüdsin seigitada mõningaid teede parandusviise. Ühe või teise parandusviisi otstarbekohasus on leitud üldisest olukorrast kohalikest oludest ja purustuse iseloomust. Parandusviisi valik jääb tööde juhatajale.

(Lõpp.)

Kehra lahingu järelkajast.

Major P. Villemi.

On väga tervitatav, kui tähtsamaid lahinguid valgustatakse igakülgselt, sealjuures püüdes fakte käsitella asjalikult, asjatundlikult ja objektiivselt. Kuid seda ei saa täiel määral öelda kapten G. Simmo kirjutise „Veel Kehra lahingust“*) kohta. Käesolevas artiklis tahaksin võtta lühidalt sõna nende laiavalgivate punktide kohta, mida G. S. oma kirjutises puudutab.

Lahingu nimetusest. Pooldan siiski selle lahingu nimetamist Kehra lahinguks. See nimetus on juba üldiselt tuntud ning ei oleks mingit erilist vajadust tema ümberristamiseks. Pealegi on lahingukoht raudtee ääres ning möödasoitjal on kergem panna tähele seda kohta, kui lahingu nimetus ühtub lähema suurema jaama nimetusega. Laane talu asub lahingukohast eemal, seetõttu langeks see nimetus loomulikult ära. Ka G. S. poolt soovitatud „Arudevahe“ nimetus on täiesti võõras. Ta oli minu eelmise artikli avaldamiseni üldsusele täiesti tundmatu. Kui mina oleks Kehra lahingu kirjelduse pealkirjaks pannud „Arudevahe lahing“, siis vaevalt oleks isegi lahingust osavõtja taipanud, missugusest lahingust on jutt.

Kehra lahingu enese kohta. Kehra lahingu kirjeldamisel rääkisid peamiselt soomusrong nr. 1 tegevusest täiesti teadlikult, sest et teisi üksusi sellest pealetungist ei võtnud osa. Seega minu isiklik lahingukirjeldus pole kuidagi soomusronglaste tegevuse teenimatult esile tõstmine — pigemini on minu väljendusviis tagasihoidlikumgi, kui dokumendid seda tegelikult käsitlevad.

Õeldis, nagu oleksin oma kirjutises meie jalaväe tegevust alahinnanud, ei ole õige: selles artiklis pole ühtegi minu lauset,

milles avalduks meie jalaväe (või üldse väelike) tegevuse alahindamine.

Omas kirjutises piirdusin G. S. toleage se rügemendiülema ettekande tsiteerimisega, mis iseloomustas rügemendi tegevust ja olukorda 4. jaan. pärast lõunat (I D 12 — 166). Kpt. Simmo ja teiste teotsemist Kehra lahinguplatsi rajoonis enne seda lahingut jätsin avaldamata tingitult artikli piiratud ruumist ja eriotstarvest, aga mitte soovist kellegi tegevust alahinnata. Samal põhjusel minul polnud võimalik avaldada isegi Kehra lahingust osavõtjate mälestusi patarei, kuulipildurite jne. tegevuse iseloomustamiseks.

Priske ja Valkla lahinguist. G. S. kaldub oma artiklis ilmselt pealkirjas määratud teemast kõrvale, kirjeldades üksikasjalikumalt Valkla ja Priske lahinguid, jalaväe valveteenistuse raskusi jne., andes seega mõista, et mina oleks pidanud käima sama teed. Puudutasin oma artiklis meie vägede tegevust ainult niipalju, kui võrd pidasin seda vajalikuks rinde üldolukorras ja Kehra lahingu tähtsuse lühikeseks selgitamiseks.

Olemasolevaist dokumentidest selgub, et Priske tuli siiski võtta tagasi (5 P 26 — 45). Seega ei vasta G. S. avaldus tõele, et „4. jaan. polnud vaja mingit Priske tagasivõtmist“. Seda võib lugeda välja ka ühest sõduri päevaraamatust (Käs. 66). Selles sõdur kaebab äärmisele väsimusele nii 4. kui 5. jaan. Samas toonis kirjeldas olukorda ka Valkla rajoonis teotseva pataljoni ülem, kes Kehra lahingu järelpäeval (05.01.) rügemendiülemale esitatava ettekande lõpul ütles: „Rooduülemad kaebavad, et niisugustel rasketel tingimustel on väga raske liini kaitsta ja kaitse eest vastutada ja paluvad 3—4 päevaks täielist puhkust.“

Dokumentaalselt on kindel, et Valkla ja Priske rajoonis väsitava valveteenistusega kur-

*) Vt. „Sõdur“ nr. 33/34 ja 37/38 s. a.

natud ja lahinguraskustega kangelaslikult võitlev äärmiselt väiksearvuline meeskond ei olnud ka Kehra lahingu järelepäeval suuteline asuma hoogsale pealetungile. Eelmistel päevadel need väed aga olid teinud ära suure ja tähtsa töö — nad olid asunud aktiivsele kaitsele (vastulöökkide andmisele eriti Priske ja Valkla rajoonis), pannud seisma vaenlase pealetungimise.

Lõunapool raudteed meie väed olid sunnitud kohati veel taanduma 4. jaan. ja 5. jaan. hommikul. Edukale pealetungile suudeti siin (Vetla juures) minna üle, kui kohale jõudis Kehra lahingust osavõtnud meestest moodustatud komando (5 P 26 — 111).

Raskustest. G. S. kirjeldab jalaväelaste rasket teenistust, andes seega mõista, nagu soomusronglastel oli parem põli Vabadussõjas, ning esitab näite, kuidas tema (G. S.) ühe kuulipilduri haigestumise puhul olevat terve öö kahe vahetusega metsa all kuulipilduja juures valvepostil seisnud, ja lõpuks tähendab: „Vististi s.-rongi ohvitseridel valvepostil ei tulnud seista?!“

Et lause lõpul seisab küsi- ja õhkamismärk, siis mina ei tohi jätta vastust andmata. Ja see peaks olema küsijale täiesti lohutav, — ka soomusrongi ohvitseridel tuli seista valvepostil. Soomusronglaste seisukord polnudki nii väga kadetsemisväärne. Võtame näiteks kas või kaotuste küsimuse, mida minu artikli arvustaja rohkesti uurinud. Samal soomusrongil, millest meil peamiselt juttu, olid Vabadussõjas protsentuaalselt võttes kõige suuremad kaotused, — ja seda ei saa ometi keegi lugeda ihaldusväärseks soodustuseks. Edasi G. S. räägib: „Vaatamata sellele, et soomusrongidel oli väljavalitud meeskond, ei saa tunnustada, et sellel oleks olnud eriline vastupidavus.“

G. S. on tsiteerinud selle illustratsiooniks soomusronglaste k-do ülema kadunud leitn. Veidermanni ühe esitise 5. rüg. ülemale, millest üksikute lausete ja isegi poollausete kaupa väljavõtteid tehes ja vastavat vahemärkust pannes, on võimalik saada aru hoopis vööriti. Nii on ta tsiteerinud ühes vahemärkusega:

„Süüa pole meie eile ega täna saanud. Mehed on näljas, nii et järgmisel päeval midagi ette võtta ei suuda. Automaatpüssid kah ei tööta,“ ja ettekande lõpus, „nii et meil asjata oleks sinna poole (Keraveresse) liikuda, seda rohkem, et meie praegustes tingimustes peaaegu mingit kasu ei too.“

Sellest avaldusest jääb igalühele mulje, et leitn. Veidermann sellepärast loeb asjatuks Keraveresse minna, et tema on meestega kaks päeva söömata ja automaatpüssid ei tööta. Kui aga G. S. oleks toonud viimase lause tervikult, ja nimelt: „Vangide jutu järele pole Keraveres mõisas enam enamlasti, nii et meil asjata oleks sinna poole liikuda...“ jne., siis saame leitn. Veidermanni mõttekäigust hoopis teise ettekujutuse, — ta loeb asjatuks sinna minna, sest seal pole enam enamlasti. Kui veel G. S. oleks toonud ära sama dokumendi esimese lausegi: „Istun praegu oma komandoga Albu mõisas ja ootan Teie poolt uut korraldust,“ siis oleks pilt muutunud veel selgemaks. Pilt muutub veel selgemaks, kui avaldame, et leitn. Veidermann sai parajasti teada kapten Irve kirja sisu 5. rüg. ülemale, milles palutakse soomusrongi meeste rongile tagasi saatmist ja öeldakse

muuseas: „Nad said ühe päeva peale välja saadetud, on aga juba 3 päeva seal olnud. Neile vahetust saata on mul võimatu, sest töö, mis rongidele viimastel päevadel osaks saanud, tarvitab rohkem jõudu, kui minul saadaval on, mis tööd raskendab ja vahest võimatuks teeb häid juhtumisi täielikult kasutada.“

Soovitan G. S. tulevikus objektiivsema kursi võtmiseks lähemalt uurida ja püüda süveneda oma tollaegse rügemendiülema ametlikesse kirjadesse, siis tema näeks, kuivõrd õiglaselt on hinnatud alluvate ja naabrite tegevust: laidetakse, keda on vaja, ja kiidetakse, kes on seda ära teinud.

Veel Kehra lahingu tähtsusest. Kehra lahinguks ei loonud mitte soodsa olukorra ainuüksi soomusrongide ja raudtee vahetus läheduses teotsevate osade tegevus, vaid selle lahingu kujunemiseks aitasid kaasa kõik Viru väerinnal teotsevad väeosad. Poleks meie väeosad 1919. a. alul asunud südiilt vastu panema vaenlasele, ja isegi kohati üle läinud aktiivsele kaitsele, siis poleks ka Kehra lahingul olnud nii ulatuslikke tagajärgi.

Soomusrongidel oli tegemist vaenlase poolt purustatud raudtee parandamisega, kuid siiski liiguti edasi kaunis jõudsasti. 6. jaan. saadi esimene rikkalik sõjasaak — kolme suurtükiline täiesti korras patareid Jäneda külast ja üks raske-suurtükk Rägavere (Harjum.) mõisast.

Esimest korda pärast Kehra lahingut avaldas vaenlane nimetamisväärset vastupanu raudtee rajoonis alles 08. 01. Pruuna mõisa juures. Soomusrong jõudis 06. 01. juba Jänedalt läbi ja s.-rongi dessant jõudis Rägavere mõisa. Seega kahe päeva jooksul raudtee suunas jõuti edasi umb. 20 km. Raudtee suunas vaenlase rindesse tungimine andis varsti tunda — meie väeosad võisid kergema vaevaga liikuda edasi.

Kehra lahinguga alustatud hoogsale pealetungile ülemineku suurt tähtsust ja Kehra lahinguvälja jäädvustamise vajadust on kindla sõnaga rõhutanud nii tollaegne Viru väerinde juhataja kindral A. Tõnisson, kui ka Sõjavägede ülema juhataja kindral J. Laidoner. Et nende kõrgemate väejuhtide seisukohad on täiesti põhjendatud, seda tõendavad vabadussõjaaegsed dokumendid.

Arvustamisest. G. S. annab huvitava retsepti sõjasündmuste kirjeldamiseks. Tema lubab puudutada ka negatiivseid külgi, kuid ainult nii, et „lõpptulemus olgu ikka positiivne...“ Seega lubatakse vist tõsiolusid väänata nii, et see oleks meelejärele arvustajale.

G. S. annab mõista, nagu mina oleks kasutanud Kehra lahingu kirjeldamiseks dokumente mitte küllalt õnnestunult. Ütlen kindlasti, et G. S. ei leia ühtegi dokumenti, mis iseloomustaks Kehra lahingut ülevaatlikumalt ja tõetruumalt, kui minu poolt eelmises artiklis tsiteeritud dokument (I D 12 — 165).

G. S. ütleb, et minul oli kasutada selle perioodi kohta käiv põhjalik uurimus. Imestan, et G. S. esines säärase avaldusega, sest isiklikult olen põhjaliku uurimuse suhtes küll hoopis nõudlikumal seisukohal. See põhjalik uurimus pole G. S.-le põrmugi raskemini kättesaadav kui minul, kuid G. S. arvustusartiklist pole näha, et selle kirjutamisel oleks edukalt kasutatud mingit põhjalikku uurimust.

Tänu sellele, et rajasin oma eelmise kirjutise täiesti dokumentaalsetele andmetele, kpt. G. Simmo pole suutnud ümber lükata mitte ühtegi minu poolt esitatud fakti ja nende põhjal tehtud järeldusi.

*

Vabadussõjas tuli kõigil täita oma osa — nii jala-, suurtüki-, ratsa-, mere-, kui soomusväel j.t. Üksikute väeliikide võimete ja väeliikide omavalhelise koostöö tundmaõppimiseks peame kasutama ära Vabadussõja rikkalikke kogemusi. See on aga võimalik, kui valgustame küsimusi õieti ning objektiivselt.

SMÜ laiendab tegevust.

Uus rätsepa ja kingsepa töökoda.

Viimasel ajal SMÜ tunduvalt laiendab oma tegevust ning ühtlasi on märgata kaitseväge peres suuremat huvi tõusmist ühisuse vastu. Iga päevaga tuleb juurde uusi liikmeid ning $\frac{3}{4}$ aasta läbimüük näitab võrreldes möödunud aasta sama ajaga tõusu, vaatamata et riigiviina müük on käesoleval aastal tunduvalt langenud. Erilist elevust on näha SMÜ osakondades provintsis, kus läbimüük järjekindlalt tõuseb. Üldiselt selgub, et SMÜ osakonnad leiavad suuremat poolehoidu provintsi garnisonides. See on ka loomulik, kuna seal ei leidu igal pool vastavaid ärisid, millised varustaksid kaitseväelasi vormi ja muude kaitseväelaste eritarvete ja samuti ka õige suurel määral üldtarvitavate ainetega. Neil päevil saabus ka Narva garnisonilt üle 200 avalduse liikmeks astumiseks ühes nõudmisega sinna osakonna avamiseks. SMÜ juhatus, viimase peakoosoleku põhimõttelisel otsusel, ongi asunud selle teostamisele. On astunud kontakti sealsete liikmetega, üüritud vastavad ruumid, asutud nende sisseseadmisele ning on loota, et 1. detsembrist alustab osakond oma tegevust Narva garnisoni teenistuseks sama edukalt, kui seda on seni teinud teised vanemad osakonnad teistes linnades.

Peale selle on tulnud Juhkentali rajoonis asuvates väeosades teenivailt liikmeilt sooviv avaldus SMÜ abikaupluse avamiseks ka nende rajooni. SMÜ juhatus ongi juba asunud selle teostamisele ning tema harukaupluse avamine Juhkentali rajoonis on päevade küsimus.

Üheks suuremaks ning tähtsamaks ettevõtteks SMÜ tegevuses on kahtlemata esikujuliku ja korraliku rätsepa- ja kingsepatöökoja avamine pealinnas, mille järele tunti seni päris karjuvat vajadust. See oli ka peaaegu alaliselt kõneaineks SMÜ peakoosolekuil kui ka kaitseväge peres. Nüüd on järjekord kõigi liikmete, kaitseväelaste ja teiste tarvitajate käes näidata, et neid töö-

kodasid oli tõesti tarvis. Tahame loota, et need võrdlemisi suured summad, mis on kulutatud töökodade sisseseadmiseks, väärrika tööjõu palkamiseks jne. jne., ei osutu midu kulutamiseks ja tuulde viskamiseks. SMÜ juhatus on võtnud töökodade tegevuse koordineerimise, juhtimise, järkjärgulise täiendamise, selle järele kuidas dikteerib seda ette tegevusekäik ise, ja järelevalve kõige lähemale oma südamele. On määratud üks juhatuse liikmeist järelevaatajaks ja vahetuse hoolitsejaks, on töötatud välja töökodade kodukord ja juhendid sisekorraks ja seda kõike selleks, et kõigiti olla valmis teenistuseks oma tarvitajaskonnale. Kodukorra järele lasub meistrite peal väga suur vastutus ja SMÜ vastutab täiel määral rikutud töödest. Töökodades valmistatakse nii era-, kui vormiriideid suurema hoolega ja mõõdukate hindadega. Et saada teada tarvitajaskonna hinnat ja rahulolu töö kohta, on tellimislehel nähtud ette vastavad rubriigid, kuhu palutakse töö vastuvõtjat märkida oma arvamine tehtud töö kohta. Seda palutakse teha täiesti vabalt ilma mingisuguse eelarvamiseta, sest see oleks meile üldiseks kasuks meie riietuse ja eriti vormiriietuse ja vajalike säärtsaabaste väärtuse tõstmisel, et kord jõuda korralikule valmistamisele, mis praegu meil lonkab peaaegu üle riigi. SMÜ kavatseb tulevikus saata väljapaistvamaid meistreid isegi väljamaale täiendama. Igatahes on SMÜ sihiks koolitada välja omale vastavad meistrid, kes suudaksid tõesti valmistada laitmatut tööd kaitseväelastele ja teistele vormikandjale. Säärtsaabaste alal valmistatakse nii esitus-, väli- kui ka veekindlaid saapaid (ka jahimeeste saapaid) nii, et nad ei tohi kuidagi vaevata jalga ega kaotada oma vormi ka kõige raskemal rännakuil.

Tarvitajaskonnaga pidevama kontakti loomiseks ja üldse neile kõigiti vastutulemiseks ning nende tellimiste hõlbustamiseks, saadetakse meistrid väeosades, asutiste, ohv. ja

allohv. kogude ja teiste organisatsioonide nõudmisel kohapeale. Kohalesõitnud meistrid võtavad igasugused mõõdud, mis hoitakse alal töökodades, mille järele täidetakse tellimine lihtsa teatamise järele igal ajal. Ka passimisi korraldatakse kohapeal. Tellija soovil hoitakse töökojas alles ka iga isiku liistud, mida ajajooksul täiendatakse selle järele, millised puudused on ilmenud jalanõude kandmisel. Ka riietuse alal registreeritakse iga tarvitaja individuaalsed iseäraldused. Kõigest sellest nähtub, et SMÜ töökodades valitseb täiesti teadlik töö püü-

dega paremuse poole ning kõigi tarvitajate rahuldamiseks.

Jääb vaid soovida, et iga kaitsevaelane ja teine tarvitaja ise veenduks selles ja seega ühtlasi aitaks kaasa ettevõtte edenemiseks ja täiendamiseks. See ettevõtte nõuab erilist ühinemist ja huvide koondumist, vastasel korral jäävad SMÜ ka kõige suuremad pingutused sellel alal asjatuks vaevaks. SMÜ püüab ja tahab olla kõigi kaitsevaelaste täielikus teenistuses, milleks annab temale suurt moraalset toetust viimasel ajal tarvitajate tunduv rohkenemine ja nende ringi laienemine. Selleks jõudu, edu ja tahet.

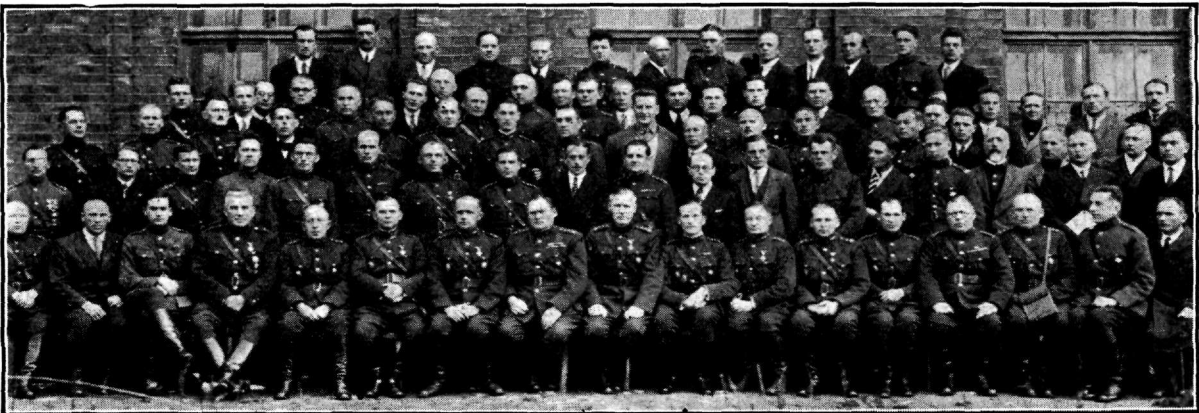
Liige.

Tagavaraväe ohvitseride elust.

1. tagavara jalaväerügemendi ohvitseride kordamisõppustest.

05.—09.10 käesoleval aastal 1. tag. jal. rügemendis korraldatud kordamisõppused on esmakordsed tagavaraväe osadele. Teatavasti teotsevad tagavara jalaväerügemendid tagavaraväelaste väljaõppe alal ja an-

Kordamisõppused peeti 5. üksiku jalaväepataljoni juures Rakveres ajal, mil väeosas noori ei ole, seega võimalik korterite, õppeväljade ja õppevahendite kasutamine. Päev enne õppuse algust kogunesid õp-

1. tagavara jalaväerügemendi ohvitserkond.

navad aegajalt täiendusi lahingurügementidele. Seega vajab tagavararügement tugevat kaadrit selleks, et miinimum ajaga saavutada maksimum tagajärgi.

Korraldatud neljapäevaliste kordamisõppustega taheti jõuda selgusele, kas tagavararügementi kuuluvad tagavaraohvitserid seisavad ülesande kõrgusel ja missugused küsimused tagavaraväe juhtidele vajaksid enam selgitust.

pejõududeks määratud ja tagavaraväerügementi kuuluvad tegevväe ohvitserid, et tutvuneda kohalike oludega ja õppuste läbiviimise tingimustega kohapeal.

5. oktoobri hommikul ilmusid tagavaraväe ohvitserid ning algas ühtlasi tegelik töö kordamisõppustel.

Peale vajalike esitlemiste otsekohestele ülematele, esitati rügemendi ülemalt rügemendi ohvitserid diviisiülemale, kes kõigiga

isiklikult tutvudes päris tagavaraväe ohvitseridelt andmeid nende sõjalise ettevalmistuse, kaitseväe elust eemaloleku aja ja kaitseleidu tegevusest osavõtmise üle. Diviisülem oma avasõnas rõhutas tagavaraväe ohvitseri ettevalmistuse tähtsust praegusel kiirel sõjatehnika arengu ajastul ja selgitas neile, mil teel on võimalik tagavaraväes olevatel juhtidel jääda kontakti kaitseväe elu ja väljaõppe küsimustega.

Peale ühise lõunasöögi asuti õppekava täitmisele.

Suurem osa õppeajast kulus taktikaliste ülesannete lahendamisele maastikul, kuna teiste ainetega tutvustamine kandis rohkem informatsiooni laadi. Õppekava koosnes kahest perioodist: — esimene periood — informatsiooni-loengud ja üldjoontes uute määrustike, eeskirjade ja mobilisatsioonitöödega tutvustamine; teine periood — praktiline taktikaliste ülesannete lahendamine maastikul ühes kontrollimisega.

Tagavararügementi kuuluvaist tagavaraväe ohvitseridest on enamik aspirantide kursuse lõpetanud noored ohvitserid. Ülejäänud on vene sõjaaegsed ohvitserid, kes võtnud suuremalt jaolt osa Vabadussõjast. *Kordamisõppuste kestel tundsid tagavaraväe ohvitserid suurt huvi sõjaliste küsimuste vastu. Eeskätt huvitas tagavaraväe*

ohvitseri taktikaline ala. Selge ülevaatliku pildi kaitse- ja pealetungi tegevusest said tagavaraväe ohvitserid sissejuhatavatest loengutest, kus selgitati meil maksmaid põhimõtteid. Olles saanud ülevaate kaitse ja pealetungi tegevusest, asuti ülesannete lahendamisele. Taktikaliste ülesannete lahendamisele andusid eriti suure huviga aspirantide kursuse lõpetanud noored ohvitserid. Vanemad ohvitserid, kauaaegse kaitseväeelust eemalolemise ja kaitseleidu tegevusest mitte osavõtmise tõttu olid vähem huvitatud ja ei tundnud end kodus olema mõnes küsimuses.

Kordamisõppuste kestel valitses sõbralik meel tagavararügementi kuuluvate ohvitseride vahel. Seda ühtekuuluvuse tunnet aitas süvendada suuresti kaasa ühiselu, mis oli korraldatud allüksuste kaupa.

Möödunud lühiajalised kordamisõppused täitsid täiel määral oma ülesande, andes juhtkonnale võimaluse, nii aktiivteenistuses kui reservisolevatele, teineteist tundma õppida, elustada ühiseid mälestusi ja suunata tuleviku tööd

Pärast õppuste lõppu lahkusid kõik ohvitserid, lootuses tulla kokku järgmiseks kordamisõppuseks juba pikemaks ajaks, viies kaasa paremad mälestused möödunud lühikesest tööst.

F. B.

Esimesed tagavaraohvitseride laskevõistlused Narvas.

Karika võitis Joh. Veidendam.

Läinud pühapäeval, 15. oktoobril, oli Narvas 1. jal. rügemendi ohvitseride kogu tagavaraohvitseride sektsiooni poolt korraldatud tagavaraohvitseridele esimesed laskevõistlused. Rändauhinnaks oli Narva pankurite ja töösturite poolt välja pandud kallihinnaline hõbekann. Võistlusest võitis osa 19 tagavaraohvitseri, kelle hulgas oli rida tuntud Narva tegelasi: dir. Dultz, van. adv. E. Grau, pangategelane Kook, koolijuhataja K. Maasik, dr. Jakovlev, maamõõtja Fr. Kabanov. Üldkorraldajaks kaitseväe poolt oli määratud kapten Sild, kes oli ühtlasi ka peakohtunikuks; teisteks kohtunikeks olid lip. E. Grau ja kapt. Fr. Kabanov. Viimane oli ka meeskonna kapteniks. Karika laskevõistlusi olid tulnud jälgima ohvitseride kogu esimees major Simson, töösturid Tiitso, Laos ja Helder.

Laskmine sündis sv. püstolitest 25 m kauguselt 3 seerias à 5 lasku seeria. Võistluste tagajärjed olid rahuloldavad. Kallihinnalise auhinna — hõbekannu võitjaks tuli lipnik Johannes Veidendam, kes sai 150 võimalusest 115 silma. Karika üleandmist toimus tööstur Tiitso. Lõpuks sektsiooni esimees major K. Maasik pidas lühikese kõne, kusjuures südamlukult tänas karika annetajaid ja soovis õnne karika

võitjale lipn. J. Veidendamile ning tuletas meele, et laskevõistluste idee loojaks Narva tagavaraohvitseride peres on olnud kapt. Kabanov. Selle järele hüüti 3-kordne „elagu“ karika annetajale, võitjale ja teistele, kes olid laskevõistluste jaoks kordaminekuks kaasa töötanud.

Siinjuures peab veel seda tähendama, et Narva tagavaraohvitseride sektsiooni tegevus on hästi arenenud ja edenenud peamiselt sel põhjusel, et Narva tegeväe ja tagavaraväe ohvitseride vahel valitseb täiesti üksmeel ja soe vaherkord. Juba sektsiooni asutamise algpäevast peale on Narva tegev- ja tagavaraväe ohvitserid sulanud ühiseks perekaks kokku.

Th. Altro.

Narvas, 15. oktoobril 1933. a.

Tagavaraväe ohvitserid!

Tellige ja lugege

„Sõdurit“.

Põhiseaduse muutmise on otsustatud.

Põhiseaduse muutmise eelnõu on rahva hääletusel võetud vastu. Seega on Eesti rahvas otsustanud muuta senist valitsemise korda, milline enam ei vastanud meie praegustele oludele. Uus põhiseaduse eelnõu näeb ette ka olulisemaid muudatusi meie riigikaitse, et kõrvaldada need tühikud, mis seni on kahtlemata õige suurel määral tõkestanud riigi julgeoleku aparadi tegevust. Millised olulised muudatused ja paremused põhiseaduse muutusega leiavad aset riigikaitse küsimusis, püüame valgustada üksikasjalikumalt lähemal ajal „Sõduri“ veergudel.

Reservohvitseride küsimus Rootsis.

Reservohvitseride väljaõppe küsimus on Rootsis saanud „Ny Militär Tidskriftis“ elava vaidluse aluseks. Asi seisab selles, et käeoleva aasta veebruarikuul tegi sõjaõppeasutiste inspektor valitsusele ettepaneku, mille põhjal sõjakooli ohvitserikursustele saadetakse rohkem aspirante — aga mitte üle 50 prots. — kui arvatakse tarviliseks võtta, pärast ohvitserieksamite tegemist, aktiivsesse teenistusse. Selliseks komandeerimiseks nõutakse aga aspirandikooli hea tunnistusi. Need aspirandid, kes sellise ohvitserikursuse lõpetamise järgi ei pääse aktiivsesse teenistusse, vaid „sõelutakse välja“, nimetatakse kohe reservohvitserideks. Nad vabastatakse teenistusest oma väeosas rügemendiharjutusil sel aastal, kui nad on sõjakooli kursustel ja asetatakse kõigi teiste reservohvitseride ette, kes teevad samal aastal reservohvitseri eksami ettekirjutatud korras.

Oma ettepaneku põhjenduseks seletab sõjaõppeasutiste inspektor, et see uus liik reservohvitseride, kelle õppeaeg on kaks korda nii pikk kui harilike reservohvitseride kursus, „annab kindlasti väga väärtusliku lisanduse reservohvitserkonnale“.

„Ny Militär Tidskrifti“ juunikuu numbris võtab küsimuse kohta sõna Gerhard Hafström (leitnant) ja leiab, et sõjaõppeasutiste inspektori ettepanek ses asjas ei ole sugugi otsustarbekohane. Tema vastuväiteid väärivad erilist tähelepanu järgmised.

Tuleb pidada kõigepealt silmas, et mobiliseerimise korral rahuldatakse suurenenud ohvitserivajadus reservohvitserkonnast. Kuna edasi aktiivkõigkond leiab sõja korral tegevust peamiselt staapides, väljaõpetamise töös, tagalas jne., koosneb väejuhtkond kompani-ohvitseride astmeis eeskätt reservpersonaalist. Seepärast on väga tähtis — nagu seletas ka 1919. aastal riigikaitsekomisjon seda küsimust arutades, — et ei kanta hoolt üksi mobiliseerimise nõudeid rahuldava reservpersonaali eest, vaid et ta ka kvaliteetiv suhtes vastaks nõudeile. Ka hiljem on seda nõuet toonitatud, nii kuninga ettepanekul riigipäevale väe korralduse kohta 1925. aastal, millega riigipäev ühines. Kuskilt ei ole seepärast näha, et reservohvitserilt tuleb tema ettevalmistamisel vähem nõuda kui aktiivohvitserilt. Otse vastupidi toonitatakse, et reservohvitser peab kvaliteedilt vastama eriliselt kõrgeile nõudeile. Seepärast te-

kib täie õigusega küsimus, kas on kohane inspektori ettepanek, mille järgi „väljasõelatud“ aktiivohvitseri kandidaat nimetatakse kohe reservohvitseriks ja pealegi vanusega kõigi teiste reservohvitseride ees.

Tähendatud ettepanekus leitakse, et „väljasõelatud“ aspirandid on eriliselt väärtuslikud reservohvitserkonnale, sel põhjal, et nende väljaõppe kestvus on kuus kuud pikem. Siin tuleb aga tähendada, et ohvitserikursuse esimesed kümme kuud ei anna täielikult neid teadmisi, mis annab terve reservohvitseride kursus, kuigi ta kestab vaid neli kuud. Teatud aladel on „väljasõelatud“ aspirandid küll saanud põhjaliku väljaõppe, teistel aladel aga puudulikuma kui reservohvitseri-aspirandid — igatahes on nende ettevalmistus jäänud poolikuks. See on seda halvem, et suur osa neist aspirantidest sõelutakse välja just oma nõrkade teadmiste pärast. Paljudel puuduvad tarvilised juhivõimed. Seda puudust ei ole „väljasõelatud“ aspirandid võinud vähendada, kuna nad vaevalt on saanud mingit õpetust väeosa väljaõpetamiseks. Seepärast on väga küsitav, kas nõrgemaist „väljasõelatuist“ saab parem reservohvitser kui parimaist reservohvitseri-aspirantidest.

Väljasõelumise peapõhjuseks on loomulikult puudulikud omadused, et täita neid suuri nõudeid, mis asetatakse aktiivohvitseridele. Kuid sama suured peaksid olema ka nõuded, mis esitatakse reservohvitseridele. Ja pealegi, mis aktiivohvitseril puudub, võidakse aastaid kestva treeningu teel parandada. Hoopis teisiti on lugu reservohvitseriga. Puudused ei kao iseendast, vaid võivad ennem kasvada.

Viimaks ei saa jätta nimetamata, et „väljasõelumine“ mõjub ka moraalselt halvasti, kuna siin tekib mingi alaväärtuse tunne.

Hafströmi artiklile vastasid sama ajakirja järgmises numbris kaks meest, Sven Carlsson ja Börje Vickbom.

Esimene nuriseb kõigepealt, et õppeasutiste inspektori ettepanek, mis valmistatud ametlikult, koostöös kindralstaabi ülemaga ja kõigi inspektoritega ning väeosade ülematega, võetakse üksiku ohvitseri poolt avalikule arvustusele. Oma mõtteid asja kohta oleks küll võinud avaldada reservohvitseride ühing kirjas vastavatele võimudele, millest oleks jätkunud reservohvitseride kasude kaitseks.

Selle asja kohta tähendab „Ny Militär Tidskrift“ omalt poolt, et „asjalik avalik arvustus

eriajakirjanduses sõjaväevõimude arvamiste kohta tähtsais küsimusis ei ole milgil tingimisel alati kahetsemise väärt. Vastupidi võivad mitmed juhud tõendada, et just üksikute isikute algatused, mis saanud võimalikuks eriajakirjanduse kaudu ja mis sageli arvustanud võimude samme, on viinud tähelepanuväärilisele edule sõjaasjanduses. „Ny Militär Tidskrift“ ei saa seepärast keelduda andmast ruumi asjalikele arvamistele aktuaalseis küsimusis, vaid sel põhjusel, et need arvamised lähevad lahku valitsusvõimude seisukohtadest.“

Samale seisukohale, nagu toimetuse, asub ajakirja järgmises numbris ka G. M. Törn gren kes ütleb end olevat olnud inspektori ettepaneku kindlaks pooldajaks, kuid nüüd pärast Hafströmi artiklit usub, et asi tahab mõnes suhtes veel kaaluda. „Tuleb tänuga ja rõõmuga tervitada — ütleb Törn gren — toimetuse kindlat seisukohta sõna- ja mõttevabaduse kaitseks ka meie elukutses. Kõrgema sõjavõimu ettepanek võib, isegi kui see on ametlik, omada puudusi. See asjaolu, et ettepanek on väljatöötatud nõupidamisel paljude teiste kõrgemate sõjaväeliste võimudega, ei anna veel alust arvata, et ta on tabul... Oleme küllalt kannatanud arvamiseavalduse survest ja valest autoriteediusust oma sõjaväes selle režiimi juures, mida võiks nüüd pidada möödunuks.“

Asja kohta on võtnud sõna ka politikalehed. Nõnda tähendab muuseas „Dagens Nyheter“: „Ajakirja („Ny Mil. Tidskrift“) toimetuse kaitseb teravalt arvustuse vabadust. Ja seda vajatakse veel issanda aastal 1933!“

Mis puutub Hafströmi väiteile vastuvaidluse sisusse, siis tähendab kõigepealt Carlsson, et reservohvitserkond moodustatakse ka nüüd eeskätt väljasõelutud ohvitseriaspirantidest ja see talitusviis ei ole leidnud seni arvustamist. Ohvitseriaspirandid, kellele ei leidu ruumi ohvitserikursustel, saavad nüüd eranditult reservohvitseri aspirantideks. Parimaid neist tahab inspektori ettepanek nüüd komandeerida veel ohvitseri-

kursustele. Nende väljasõelumine lükatakse siis vaid edasi. Normaalsetel tingimistel oleksid ka väljasõelutud aspirandid saanud aktiivohvitserideks. Mis puutub kartusesse, et kümme kuud ohvitserikursust ei vasta neljale kuule reservohvitserikursusele, kuna esimene ei anna ümarikku sõjaväelist haridust, siis on inspektori ettepanekus peetud ka silmas sõjakooli õppekava vastav muudatus. Samas mõttes „väljasõelumisest“ kõneleb ka Börje Vickbom. Ta lisab vaid juurde, et inspektori ettepaneku järgi ei ole sõjakooli ohvitserikursustele komandeerimine sundlik. Igaühel, kelle tunnistus täidab teatud nõuded, on vabades pärast ohvitseriaspirandikooli lõpetamist otsekohe minna reservohvitserkonda või jälle jätkata võistlust koha pärast aktiivohvitserkonnas. On kindel, et ainult see läheb võistlusele, kel on lootust võita, see tähendab, ohvitserikursustele lähevad aspirandikooli parimad õpilased, väljaarvatud need aspirandid, kes juba ette otsustanud minna reservi. Seepärast on arusaamatu, kuidas võiks kannatada reservohvitserkond kahju, kui mõned tema liikmeid ei ole läinud kohe pärast aspirandikooli lõpetamist reservi, vaid jätkanud õppimist sõjakooli ohvitserikursusele. Samuti ei vasta tõele, et kümme kuud ohvitserikursust ei anna reservohvitserile sama palju vajalisi teadmisi kui neli kuud reservohvitserikursust.

Ei ole ka õige, et vanem reservohvitser muutub iga aastaga halvemaks. Noorel vilumatul reservohvitseril võib küll olla enam teadmisi määrustike alal. Vanem aga on palju õppinud elukoolis ja see on väga tähtis, kui on küsimuses käsklemine ja vajadus panna oma tahtmine maksma. Sellel põhjeneb aga õieti kogu asi.

„Ny Militär Tidskrifti“ toimetuse omalt poolt tähendab asja kohta vaid niipalju, et Hafström on tahtnud oma arvustusega kaitsta reservohvitserkonna ja seeläbi ka kogu sõjaväe kasusid. Vaated, mis ta seejuures ette toob, on kaalumise väärt ja kartused, mis ta avaldab, ei ole täiesti põhjendamatud. Ho.

Sõjaväelisi teateid välisriigist.

Kaitsejõudude komplekteerimise küsimus rahuajal*)

meeskodanikkudega nende aastakäikude arvel, mil sündinud — Maailmasõja tõttu — oli normaalsest tublisti vähem, on tekitamas tõsist muret. Rahvastikult rikkamatel riikidel, kes harilikudes oludes oma kaitsejõudude täiendamiseks rahuajal ei kasutanud ära kaugeltki kõike kutseelisi noormehi, on siiski võimalik sellest küsimusest ilma eriliste raskusteta üle saada.

*) Sõjaväe komplekteerimise küsimus rahuajal nende meeskodanikkudega, kes on sündinud Maailmasõja ja neile järgnevate sõdade (meil Vabadussõja) perioodil, mil sündinud oli tunduvalt vähem normaalsest, on väga raskeks küsimuseks kõikidele ülalnimetatud sõdadest osa võtnud riikidele, kuna ta võib sundida läbi viima põhjanevaid muudatusi isegi kaitsejõudude organisatsioon. Seepärast on huvitav jälgida, kuidas mõeldakse seda küsimust lahendada teistes riikides. Selleks see kirjutis.

Tunduvalt halvem on juba demograafiliselt vaesematel ja väikeriikidel, kel puudus selline meeskodanikkude ülejääk ja kes seepärast nüüd peavad otsustama, kuidas komplekteerida oma kaitsejõude lähema 4—5 aasta vältusel, mil tegevasse sõjaväeteenistusse võetavaid kontingente töötab olla kuni 50% vähem harilikust.

Prantsuse sõjakirjanduses on see „les classes creuses“ probleem — nii nimetatakse Maailmasõja ajal sündinud 1934.—1939. aa. noorte kutsed — korduvalt kõneaineks olnud. Selles riigis teatavasti sünnib vastuvõtmine tegevasse sõjaväeteenistusse kaks korda aastas: aprillikuus võetakse need, kes on saanud 21 aastat vanaks, teenistusse astumise aasta esimeste 5 kuu vältusel ja oktoobris — kõik, kes on jõudnud selle vanuseni vastuvõtmise aasta viimaste 7 kuu kestel. See noorte kontingent, mis normaal-aastatel ulatub kuni 240.000 meheni, ühes 106.000 suure kaadriga moodustabki prantsuse

sõjaväe isikulise koosseisu rahuaegsetes tingimustes. Lähema 6 aasta vältusel selles koosseisus on ette näha järgmised eelpoolmainitud „les classes creuses“st“ olenevad arvilised muudatused:

	meest	jättes puudu
1934. a. kutse annab	234.000	6.000
1935. a. " "	149.000	91.000
1936. a. " "	117.000	123.000
1937. a. " "	126.000	114.000
1938. a. " "	146.000	94.000
1939. a. " "	158.000	82.000

Neist arvudest selgub, et Prantsusmaal noorte kontingendi vähenemine lähematel aastatel on kaunis suur ja 1937. a. ületab isegi 50% kogu teenistusse võetavate arvust. On loomulik, et niisugustes tingimustes paratamatult kerkib esile sõjaväe organisatsiooni kokkutõmbamise küsimus või jälle tuleb võtta tarvitusele erilisi abinõusid teenistusse kutsutavate kontingendi kunstliku suurendamise mõttes.

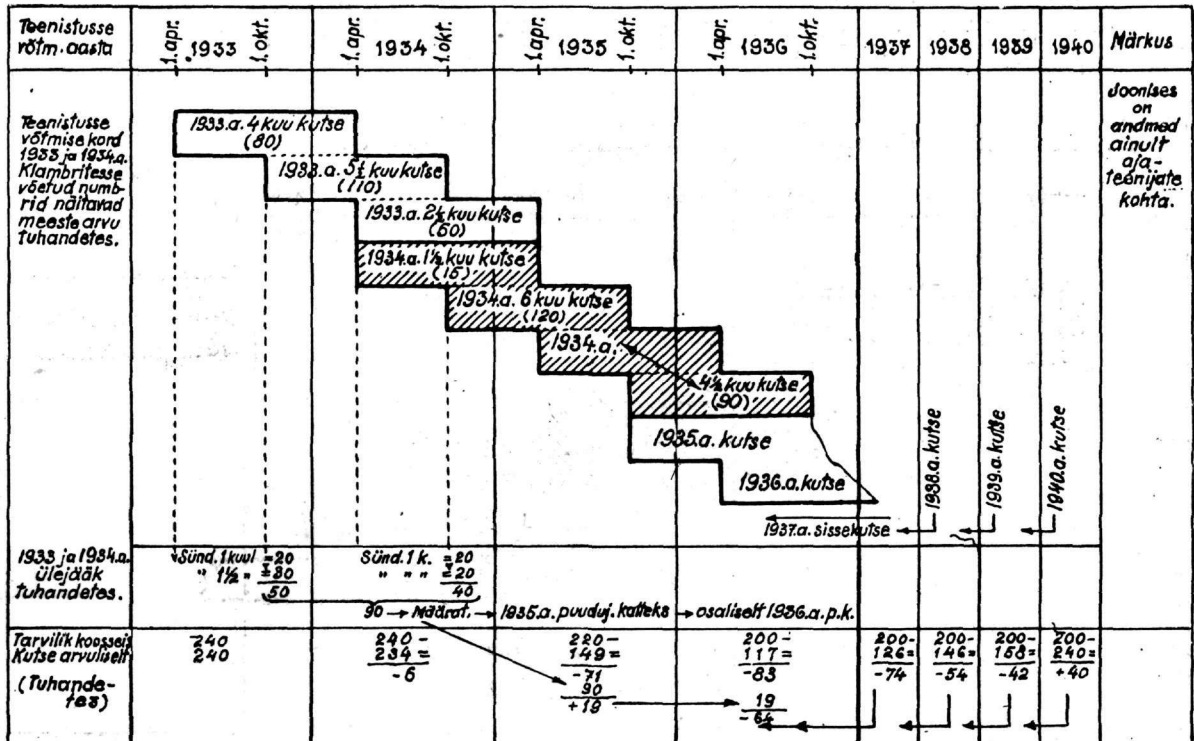
Ühe seesuguse ettepanekuga on esinenud Indre-et-Loire esindaja parlamendis hra Bernier. See rahvasaadik, kes ühtlasi on ka parlamendis aruandjaks sõjaväe küsimuste alal, loeb võimalikuks lahendada „les classes creuses“ probleemi järgmiselt:

- a) vähendada noorte kontingenti seadusega ettenähtud 240.000 mehelt: 1935. a. tarvis 220.000 mehe peale ja järgmiste 4 aasta tarvis koguni 200.000 meheni;
- b) vähendada 1933. a. ja 1934. a. teenistusse võetavate kontingenti selliselt, et kujuneks noorte ülejääk umbes 4½ kuu sündivuse piirides, mis ümmarguselt annaks $240.000 : 12 = 20.000 \times 4,5 = 90.000$ meest säästu kahe eelnimetatud (1933. ja 1934. aa.) peale;

- c) niiviisi kujunenud ülejääk kulutada 1935. a. ja 1936. a. noorte kontingendis oodatavate puudujääkide katteks;
- d) kuna aga p. b järgi kujunenud säästust ei jätku täiel määral 1936. a. defitsiidi katteks, siis puuduv osa võtta nende noormeeste hulgast, kes normaalselt peaksid ilmuma teenistusse 1937. a.;
- e) 1937.—1939. aastatel noorte kontingendi puudujääk täiendada iga järgmise aasta sissekutse arvel, kusjuures edaspidi asi kujuneks niiviisi, et 1940. a. astuksid teenistusse juba 20-aastased meeskodanikud 21-aastaste asemel;
- f) 1935. a., kui kutsutakse teenistusse 220.000 meest ja 1936.—1939. a. kui kutsutakse à 200.000 meest aastas, võtta igal aastal teenistusse veel 30.000 reservisti — kontingendi puudujäägi katteks

Kokkuvõetult Bernieri kava näeb ette „les classes creuses“ täiendamise 1933. ja 1934. a. noorte kontingendist ja 1936.—1940. aa. kutsete n.ö. avansina ärakasutamise; sealjuures 1933. ja 1934. a. puudujääk kompenseeruks (vajaliku 240.000 meheni) nende teenistusse kutsumisega suuremal arvul, kel tuleb teenida 18 kuud. Joonisel nr. 1 on Bernier'i kava toodud graafiliselt hõlbustades sellest arusaamist; graafikus on toodud andmed ainult ajateenijate kohta.

Bernier'i kava on saanud kõva arvustuse osaliseks, kusjuures huvitaval kombel oponendid, mitte rahul olles autori ettepanekutega, leiavad, et „les classes creuses“ küsimuse saab lahendada rahuldavalt ainult aktiivteenistuseaja pikendamise. Kindral Niessel, kes selle küsimuse kohta on võtnud sõna „Figaro“s, arvab, et Bernier'i projekt on liialt keerukas, kuna ta tunduvalt raskendab sõjaväe rahuaegse komp-

Joon. 1.

ümmarguselt 700.000 meest, mis teeb iga aasta peale 140.000 meest. Et aga teenistuses oleks alati tarvilikud 240.000 meest, tuleb vastavalt 140.000 mehe teenistusaega pikendada 20,5 kuni 140.000 . X

$$\left(\frac{\quad}{12}\right) = 240.000, \text{ kust } X = 20,57 \text{ ehk üm-}$$

12 marguselt 20,5 kuud). See oleks muidugi keskmine aeg, kuna aga tegelikult mitmesugustest väeliikidest ja erialadelt ühed teeniksid näiteks kõigest 12,14 jne. kuud samal ajal, kui teiste teenistusaaja vältus võrduks 2 või koguni 3 aastale, üldise tingimusega muidugi, et kui a näitab kontingenti, kes teenivad lühemat aega ($F = 12,14$ jne. kuud) ja b c pikema aja teenijaid ($F_1 F_2$ jne. = 2, 3... aastat), siis saaksime $aF + bF_1 + cF_2 + \dots$

$$\frac{\quad}{140} = 20,5 \text{ kuud, kust } a + b + c + \dots$$

= 140. See on muidugi maksev siis, kui kontingendi hulgas esinevad ka need 50.000 meest, kes teenivad keskmiselt 4 aastat; neid mitte arvesse võttes, võrduks kontingent kõigest 650.000 mehele, mis annaks iga aasta peale kõigest 130.000 meest, millise arvuga peab suutma tõsta tegelikku koosseisu (päeva-aruanete järgi) vä-

$$\frac{130.000 \cdot y}{12} =$$

hemalt 210.000 meheni. Sel juhul $y = 19$ (kuud) või ümmarguselt võttes 1,5 aastat.

Kol.-ltn. Rousseau arvab, et niisugune mitmesuguse vältusega teenistusaeg on Prantsusmaal läbiiviidav nii meeleeolulisest küljest kui ka tehnilise ja kontrolli teostamise mõttes. See-pärast ta teeb järgmise ettepaneku:

- jätta koosseisud arvilisest küljest nii, nagu nad praegu on väljakujunenud;
- määrata kindlaks ajavahemiku peale kuni 1945. a. teenistusaeg: $\frac{2}{3}$ -le aasta kontingendist — 18 kuud ja $\frac{1}{3}$ tarvis — 12 kuud;
- 2 aastat teenivate hulka tõsta kuni 50.000 meheni.

Joon. 2 ja 3 on näidatud, kuidas kujuneks siis sõjaväe komplekteerimine rahuajal. Selle süsteemi iseloomustavamateks omadusteks on, et sõjaväe kaadrid on maksimaalselt täiendatud talvekuudel, kuna selle vastu jälle suvekuudel kohalolev koosseis on sõjaliselt paremini ettevalmistatud, kuigi sealjuures noorte õppus jällegi langeb ebasoodsale aastaajale.

Palju oleneb ka sellest, millisele otsusele tuleb desarmeerimise konverents. Kuid lõppude lõpuks pääseb maksvusele nn. briti kava, mis näeb ette 200.000 meest sõjaväge — kaader juurdearvatud — Saksamaale, Itaaliale ja Prantsusmaale, kusjuures teenistusaaja vältus oleks kõigest 8 kuud, siis mõistagi, sõjaväe rahuaegne komplekteerimine nendes riikides muutub vägagi delikaatseks küsimuseks ja vaevalt seda saabki teostada ilma organisatsiooni põhjaliku muutmiseta.

Katseid suurtükiväe transporteerimiseks lennukitega Ameerika Ühendriikides.*)

Leitnant A. Nõmm.

Ameeriklased pühendavad viimasel ajal erilist tähelepanu suurtükiväe transporteerimisele lennukite abil. Alates 1931. aastast nad on teostanud 2 laiaulatuslikku katset sel alal ja saavutanud häid tulemusi.

1931. a. 2. väljasuurtükiväe-rügemendi B patareid pidi minema La Venta rajooni mürskude ja süütajate katselaskmist teostama ja osa võtma Knox Trophy võistluslaskmisest. Leiti olevat hea juhus teostada see teekond lennukite abil. Loodi vastav taktikaline olukord ja 20. märtsil kell 0615 anti patareiuülemale käsk jätta patareid alalisse asupaika oma hobused ja 10 meest nende juurde, sõita autodel patareiga 20 km kaugusel asuvale France Field aerodroomile, laadida patareid lennukitele, lennata 120 km kaugusel asuvasse La Venta rajooni ja asuda seal teotsevat jalaväge toetama.

Kell 0630 patareid laeti 2 raskeveopautole, nii et 3 75-mm haubitsat ja 9 meest olid ühel autol, 1 haubits ja ülejäänud meeskond — teisel autol. Patareiuülem ühes luureohvitseriga sõitis sõiduautol enne patareid aerodroomile.

Patareid saabus kell 0715 aerodroomile, kus patarül teda ootas. Patareid transporteerimiseks oli 1 Ford ja 3 Keystone tüübilist pommituslennukit, 2 Sikorsky reisilennukit ja 1 luurelennuk

0—2. Transporteerimisele kuuluvas patareis oli: patarül, patarülabi, luureohvitser, 4 jaoulemat, 4 suurtükiülemat, 12 numbrit, 6 sidemeest ja luurajat, 4 haubitsat ühes laskemoona ja juurde kuuluvate abinõudega ja tagavaraosadega ning side- ja tulejuhtimise abinõud. Igale Keystone lennukile asetati 1 haubits ja 3 meest, Fordile — 1 haubits ja 1 mees, Sikorskyle — 10 meest.

Lennukitele laadimist alati kell 0747 ja see kestis vastavalt lennuki tüübile ja laadimisele kuuluva varustusele ja meeskonnale 5—8 min. Esimene lennuk startis kell 0800 ja viimane — kell 0803.

Luureohvitser startis luurelennukil patareid aerodroomile saabumise momendil. Ta lendas patareid tegevusrajooni, valis õhus olles patareile tulepositsiooni ja käskis lendurit valida maandumisplats võimalikult tulepositsiooni lähedale. See tehtud, luurelennuk maandus ja astus sidemesse toetatava jalaväeosa ülemaga. Kell 0835 luureohvitser nägi patareid kolonni, mis kell 0850 nende kohale jõudis. Luureohvitser ja lendur andsid vastavaid signaale ja lennukid hakkasid maanduma. Esimene lennuk maandus kell 0855. Luureohvitser läks selle juurde, näitas tulepositsiooni ja käskis sõita sinna. Teised lennukid järgnesid esimesele. Otsekohe alati patareid mahalaadimist, koostati haubitsad, veeretati nad oma kohadele ja seati lahingvalmis.

Kell 0912 patareid laskis esimese järjekorra.

*) The Field Artillery Journal. Mai/Juuni 1931. a. ja Juuli/August 1933. a. andmeil.

Seega patareil kulub 120 km läbistamiseks, positsioonile asumiseks ja tule avamiseks 1 t. 12 min.

Lennukid lendasid tagasi France Field aerodroomile ja töid teise reisuga patarei ülejäänud meeskonna ja varustuse, võistluslaskmiste juhatuse kuuluvaid ohvitseri jne.

Patarei teostas 5 laskepäeval oma laskmised ja pärast seda samad lennukid transporteerisid ta oma alalise asukohta tagasi.

Tänavu veebruarikuul teostati hoopis suurejoonelisem katse. Esmakordselt maailma ajaloos üks suurtükiväegrupp (2. väljasuurtükiväe-rügemendist) koosseisus 3 patareid ja staap, teostas lennukitega 2 50 km pikkust lendu, asus 2 korda positsioonile ja täitis tuleülesandeid. Seejuures igas patareis oli 5 ohvitseri, 20 sõdurit ja 4 75-mm haubitsat. Grupi koosseisu kuuluvad 12 haubitsat ühes side ja tulejuhtimise abinõudega ja meeskondadega laeti Bejuca lennuväljal pommitus- ja luurelennukitele. Pommituslennukid, olles saadetud ja kaitstud 12 luure- ja 24 hävituslennukilt, lennates kiirusega 160 km/tunnis, teostasid umbes 50 km lennu ja maandusid Chorrera juures. Haubitsad laeti lennukitelt maha, koostati, veeretati umbes 400 m kaugusel asuvale tulepositsioonile ja 33 min. pärast Bejuca lennuväljalt õhkutõusmist grupp oli laskevalmis. Pärast laskeharjutuse teostamist haubitsad veeretati lennukite juurde, lahutati ja suurtükiväegrupp laeti uuesti lennukitele. Lennati umbes 50 km kaugusel asuvasse Albrooki, kus grupp asetati veoautodele ja sõideti Fort Claytoni juures asuvasse laagrisse. Seega grupp 6 tunni jooksul vahetas 2 korda positsiooni, mis asusid üksteisest umbes 50 km kaugusel ja teostas tuleülesandeid.

Tänavusel katsel ei pööratud erilist rõhku kiirusele. Katse peamiseks eesmärgiks oli demonstreerida, et 75-mm haubitsatega varustatud välja-suurtükiväe-gruppi on võimalik lennukitel transporteerida. Katsel saavutatud tagajärjed näitavad, et see on praktiliselt teostatav.

Seejuures omab olulise tähtsuse asjaolu, et

ameerika 75-mm haubits on lennukite abil transporteerimiseks ideaalne suurtükk. Haubits kaalub 567 kg ja mürsk — 5,4 kg. Ta maksimaalne laskekaugus on 8000 m. Lahtivõetuna ta koosneb 10 osast, kusjuures kõige raskem osa kaalub 106 kg. Hästi väljaõpetatud meeskond kulutab haubitsa lahutamiseks või koostamiseks umbes 3 min.

Lennukitel transporteeritava suurtükiväe nõrgemateks külgedeks on: meeskonna, laskemoona, maapealsete liikumisvahendite, maandumisplatside ja lennukite, kui transportabinõude, vähesus või puudus. Tähtsamaid küsimusi seejuures on laskemoonaga varustamine. Ameeriklased kavatsesid laskemoona kohale toimetada veoautodega (kui laskemoonaladu asub lähedal) või lennukitega. Maandunud patarei võib kasutada maapealsete veovahenditena veoautosid, haubitsaid võib asetada sõiduauto taha, kuna väiksematele kaugustele nad veeretatakse käsitsi. Ameerika 75-mm haubits, omades harulafeti, vajab pool väiksemat meeskonda kui 76-mm prantsuse kahur. Maandumisplatside puudumisel loodetakse vajaduse korral suurtükke, laskemoona ja meeskonda lennukitelt langevarjudega maanduda lasta. Sellekohaseid suuremaid katseid tehtavat kõige lähemal ajal.

Suurtükiväe transporteerimiseks ameeriklastel olevat kavatsus ehitada erilennukeid või pommituslennukeid ümber ehitada nii, et lennuk veaks 1 suurtüki ühes tuleüksuse laskemoonaga ja 7-mehelise meeskonnaga.

Lõpuks võiks tuua ameeriklaste optimistide arvamusi suurtükiväe lennukitel transporteerimise kohta. Nad ütlevad järgmist: Suurtükiväe transporteerimine lennukitega on praegu lapsepõlve eas, kuid pole kahtlust, et tulevikus kergeste suurtükide vedu lennukitega muutub harilikuks nähteks. Kui see teostub, siis öeldakse hobustele, kes teenisid suurtükiväge minevikus „head aega“.

Eile patarei liikus 6 km tunnis, täna ta liigub juba 120 km tunnis.

Prantsuse kindral Cullmani arvamus Saksa tulevases sõjaväest.

Möödunud sõdade kogemustest näeme, et otsest lahingtegevusest tavaliselt võtab osa vaid umbes 50% mobiliseeritud kodanikest, kuna ülejäänud pool on tegevuses rinde seljataguses. Tulevikusõjas lahingu koosseis väheneb veelgi, kuni 1/3 kogu arvust. Kuna lahinguväljal peab viibima suur arv tehnikuid ja eriteadlasi, siis tõeliste rivimeeste arv ei ole protsentuaalselt kuigi suur. Moodne armee kujutab enesest kestva ettevalmistusega miilitsa kaadri ja tehnikute sulatat miilitsa massiga, kelle väljaõpe võib olla ka lühiaegne.

Sellest väljudes ja arvestades Saksamaa eriolukorda, sakslased üldse ei kavatsesid üldise sõjaväeteenistuse juurde tagasi pöörduda. Ka ei tahtvat nad lasta rindele kõiki neid, kes on kuidagi maksva riigikorraga vastolus. Tulevase saksa sõjaväe komplekteerimise süsteem olevat rajatud: 1) tegevteenistuse kestvuse mitmekesisusele — igaaastane teenistusse kutsutavate kontingent jaotatavat kaheks, millest üks osa mää-

ratavat 4 aastaks reichsvehri, kuna teine osa — 6 kuuks miilitsasse; 2) ebaühtlasele taktikalisele ärakasutamisele — diviisid jaotatavat rünnak- ja kaitsesektori diviisideks. Selline süsteem on väga paenduv ja võimaldab kutsuda esile palju suuremaid üllatusi kui 1914. aastal.

Tulevasel reichsvehri, mis arvuliselt kolmevõi neljakordne, oleks järgmised ülesanded: 1) rahu ajal: anda põhjalik ettevalmistus pikaajalise teenistusse kutsutavatele, moodustada ja uuendada ohvitseride ja allohvitseride kaadrit, kelle ülesandeks miilitsa väljaõpetamine; 2) sõja ajal: vormeerida kõrgeklassilisi väeüksusi, kes väga lühikese aja jooksul suudaks muutuda lahinguväljale, anda kaader piirikaitse miilitsale, kes moodustab katte piiriäärsel kindlustatud joonel, valmistada ette kaadreid ja tehnikuid miilitsale, kes moodustavad miilitsa luustiku, ilma milleta see oleks vaid „suurtükiliha“.

Uus reichsvehri organisatsioon olevat astunud jõusse juba 1. 2. 33. a. Reichsvehri täien-

datavat kuni 300.000 meheni, kellest 60.000 all-ohvitseri, kes teenivad 8 aastat ja 240.000 sõdurit, kelle teenistuse aeg vältab 4 aastat. Iga-aastane vahetus on 75.000 meest, neist 7.500 all-ohvitseri. Praegune reichsvehr eraldab tarviliku arvu ohvitseri ja allohvitseri miilitsaüksuste väljaõppeks. Reichsvehri hoitavat alati 300.000-mehelisena, vaid miilitsa arvuline koosseis võivad olla muutlik. Võib arvata, et mobilisatsiooni puhul reichsvehr koostatakse 50% pikaajalise ettevalmistusega sõdureist ja 50% täiendatakse miilitsa nooremate aastakäikudega. Seega saavutatakse väga kõrgeväertuslik lahingu koosseis, kuna miilitsionääre kasutatakse peamiselt väljaspool lahingupiirkondi. Sarnase korra juures reichsvehr mobilisatsiooni puhul juba 1937. aastal andvat 20 diviisi ja 1939. aastal — 28-diviisilise rünnakarmee. Niiviisi jätkates 1948. a. omavad sõjalise ettevalmistuse 2.525.000 meest, millisest arvust 1.500.000 meest läheb miilitsaüksuste vormeerimiseks, kusjuures viimasest arvust 360.000 meest on reichsvehris teeninud 4 aastat. Seega saavutatakse väga kõrgeväertuslik miilits, kuna selle koosseisus on 24% sõdureid, kes saanud 4-aastase sõjalise ettevalmistuse. Arusaadavalt, enne lahinguväljale asumist see miilits tuleb veel „kokku sulatada“ ja arvatakse, et selleks on küllalt 3-st kuust, mis umbes ühtub ka tähtajaga, mil tehased suudavad vastava hulga relvi ja laskemoona valmistada. Tarviduse puhul võib teatud arvu miilitsa diviise kiirendatud tempoga noorematest aastakäikudest lahingusse visata. Vöttes arvesse sündimise ja suremise kõikumisi, olevat välja arvestatud, et 1944. aastaks Saksamaa võivad panna välja maksimaalse arvu oma jõududest ja seda aega tulevat pidada sõja lahtipuhkemise suhtes kõige ohtlikumaks. E. T.

Sõdur rindelt jutustab :

Õhurünnak. *)

„Tuled kustutada! tuled kustutada! Vastase lennukid!“ kõlavad hüüded. Õhus on kuulda teravat surinat — rotatsioonmootorid; pommituslennukeid terve salk! Surin läheneb üha ja viimaks kuuldu otse meie kohal. Konutame pimedas, ootame põnevalt, hääletult. — Akki tekib valge kera taeva tumedale taustale; pimestav särav valgustab ööd ja maad.

Vastase lendurid pilluvad säravaid „palle“; nad otsivad märke, ringlevad nagu röövlinnud õhus. Nad otsivad — meid!

Helgiheitjad pilluvad tulevihke, uurivad õhuvalda. Kunas saabub lõheng, kunas kukuvad pommid?

Kahurid alustavad haukumist. Õhukaitse kahurid! Nad ässitavad vastast. Õhingud hüppavad, tantsivad, helgivad ja lõhkevad taevas. Mürsukilde sajab maha; siis, kadu-

nud on surin. Ootame, kuulatame. Seal — jälle! Uludes ja urisedes vajuvad pommid sügavusse; maa väriseb, löök löögi järgi — kuuldu hirmsaid detonatsioone.

Õhurünnak polnud määratud meile, vaid märgiks on laskemoona ladu, kilomeeter meie taga. Jälle vaikus! Vist ei tabanud! Mootorite müra vaibub, kuid vähehaaval paisub üha kõvemaks, läheneb. Kas samad lennukid?

Ei, see on teine salk, mis keerleb meie kohal, koormatud surmatoovate pommidega. Ootame, kuulatame. Suurtükid uluvad. Hirmsa jõuga langevad pommid laagri lähedusse. Lamame maas.

Järgneb kolmas salk ja neljas selle kannul. Nad lendavad ringeldes, kindlas korras üksteise taga. Hommikune udu takistab vaatlemist.

Õo on mööda, heidame magama.

Uniselt hüppan üles: „Punased raketid: tõkkeluli! suurtüki juurde!

Tuld! kas saab tuld?“

Kes hüüdis? — Ise! Kuumus, lõpmatu kuumus, süda peksab. Arst, kes magas minu kõrval sõimab: „Mis sa sonid, raket!“

Positsioonilt saabuvad halvad teated. Alaliselt tugev tuli. Haavatud, vastase kalalaitungid! Vastane, kuigi suurte kaotustega, rühhib samm-sammult edasi...

Laskemoonavoori juht, üleni porine, seletab: „Oli aga sõitu täna öösi! Lakka-matu tõkkeluli teedel; üks allohvitser ja 4 meest haavatud. Viimane teesõit üle põldude, teid pole ju olemas. Kaheksa kastiga sõitsin välja, viis neist on ees hiigla-lehtris kummuli, ühel kõik neli hobust haavatud. Kolme kastiga jõudsin positsiooni taha, kuid edasi ei saanud. Riputasin ruunale kaks granaati selga ja kihutasin üle soo, sinna ja tagasi, hobused rinnust saadik poris. Lõpuks sattusin kitsarööplise raudtee tammile, mida mööda oli võimalik ühe kastiga — 8 hobust ees — kiiremini kohale jõuda. Ise alaliselt kääridega ees traattõkkeid lõikamas. Kui tahate veel näha patareid torusid, on see üksik tee, kuid kiirustage!“

Teen ettekande suurtükiväe ülemale teede haletsemisväärst seisukorrast. Saan vastuse! „Olin kaks aastat idas, kus liiv tõusis vööni, ja saime alati läbi. Patarei jääb oma kohale!“ Arvan endamisi: „Et sa idas olid, usun. Sa armas, kallis hädaohutu vene liiv!“

Lähnen laagrisse, otsin midagi söögipoolist. Kokk kannab ette: kuningasuppi kartulitega, klopsi juureviljaga — (s. o. kar-

*) Die Schwere Artillerie, Nr. 11 — 1927.

tulitega) ja kolmanda roana — kartuliputru marmeladiga. Tean, et meie kokk oli vanasti esimese järgu restoranis, kuid — hobusepoisiks.

Krahh! Killud vihisevad läbi puude okste. Nagu pikne taevas sähvatab kõrge fontään meie metsatukal. Kohkunud vet. arst kargab üles: „Mis juhtus?“ „Lõhkimine, kaugelaskja moodne suurtükk!“ Välgukiirusega järgnevad teised lõhkimised. Killud, suits... Pori sajab meie laagrissegi. Tulelöökk metsatukale! Lõhkimised parakide vahel. Tunnen teravat lööki puusas, haavatud. Käskjalg minu kõrval vajub: ta on oma kohuse isamaa vastu täitnud!

„Kõik paremale välja, paremale välja! Jookseme, igaüks, nagu tulelöökk teda tabas. Lühikese ajaga langeb laagrisse 10... 20... 30... granaati. Siis, jälle vaikus!

Korrapäraste vaheaegadega järgnevad veel kaks tulelööki. Siis on lõpp. Pimeneb. Koondan mehi, laager on purustatud. Kaks meest surnud, neli haavatud. 13 hobust kildudest tabatud, virelevad maas, mõned

raskelt, ujudes veres. Neid tuleb maha lasta.

Tulega tuleb olla ettevaatlik; on kindel, et mõni balloon või lendur meid luurab. Iga silmapilk võib tulelöökk korduda. Pean tarvilikuks vahetada laager: „Kõik kokku, ärasõit!“

Esimesi pommilennukeid on näha õhus, kui viimane vanker lahkub ebasõbralikust laagrist. Valisin teise metsas, kolm kilomeetrit tagapool. Mahedasti tibab vihma; rindel tugev, lakkamatu laskmine. Täna öösi pean vahetama patarei ülemat, pean uuesti minema positsioonile! Minu puhkepäevad on möödas — puhkepäevad?.. Mähin end tekki, all telgiriie ja märg maa, — peavarjuks vihmane taevas. Mets kohiseb, taevalaotuses rändavad helgiheitjate vihud, otsides vastase lennukid; kuski läheduses uluvad pommid. Killud klõbisevad, rindel vahetpidamata tulistamine. Puhkan, kell on 10. Veel neli tundi, siis pean minema võitlema — ja võitma!

R. U.

Sõjakirjandust.

LÄTI.

„MILITARIS APSKATS“

Nr.Nr. 5, 6 ja 7.

Nr. 5.

Kol.-lt. A. Kripens „Läti üksiku brigaadi võitlused“. — Kalpaki pataljon vormeeriti ümber Läti üksikuks brigaadiks kamini ksk. 21. § 5 21. III 19., brigaadi ülemaks määrati kol. Balodis. Brigaad saadeti kohe rindele, võttis osa võitlustest Kalncemi, Sloki ja Kemberi juures. Kindr. A. Auzans „Isamaa vabadust lunastame verega“. — Salm läti rahva laulust. 6. Tukumi küttide pataljoni lahingtegevus 1916. a. juulikuus. Kol. Roque „Motoriseerimine moodsais sõjavägedes“. — Prantsuse kindralstaabi kol. Roque'i eriartikkel „Militaris Apskats'ile“, milles ta võrdleb mootori ja hobuse vedude häid ja halbu omadusi, andes ülevaate jalaväe motoriseerimise võimalustest. (Järgneb.) Kapt. Deglavs „Kas jõutakse kokkuleppele relvastuse piirdumises?“ — Sõjapolitiline ringvaade. Kol. R. Dambitis „Kuidas korraldada kaitseväge varustamist toidumoonaga“. — Varustamine ei või segada operatsioonide käiku. Kol. D. arutab küsimust kuidas varustada sõja ajal Läti kaitseväge ja kuidas viia täide toidumoona muretsemist. „Punased naissõdurid“. — Naiste osa punaväes. Kom. kapt. T. Spade „Sakslased lähevad välja ookeanile“. — Sakslaste uuesti ehitatava sõjalaevastiku koosseisu ülevaade. Ins. kapt. Pinka „Uued kiiruse rekordid sõjalaevastikus“. — Prantslastelt uute lahingulaevade lühike kirjeldus. Kapt. J. Sturis „Sõjaväeline vaim

ja selle kasvatus“. — Kindr. Barrovi „The Army Quarterly's“ paigutatud artikli lühendatud tõlge. Lt. K-ts: „Eesti 2. diviisi moodunud talve manöövrid“. — „Sõduris“ nr. 11/12 kapt. R. Tuuli artikli „Talvised taktikalised harjutused 2. diviisis 1933. a.“ lühendatud tõlge. Kapt. Nikans „Tegevus laiaadel rindedel“ — sõjaajalooline ülevaade. Kol.-lt. A. Linde „Kriminaal-jälgimine sõjakohtu seaduste järgi“. — Õigusteaduslik artikkel. Kapt. H. Jurevičs „Kaitse metsas ja selle paremused“. — Näited kaitselahingutest Galitsias 1915. a. Ohv. k. t. A. Volfs „Meie allohvitserid“. — Läti kaitseväge üleajateenijate elu-olu. — „Kas on võimalik hitlerlaste ja Vene enamlaste koostöö?“ — Saksamaa ja Nõuk. Vene poliitilised vahekorrad „Deutsche Wehr“ ja „Völkischer Beobachter“ valgustusel.

Suurtükiväe alal: Kol. Risinš „Rannakaitse suurtükiväe abil“. (Lõpp.) — Eelmistes „M. A.“ numbrites arutatud küsimuste kokkuvõte. Kapt. Mucenieks „Helgiheitjate jaamad“. — Helgiheitjate kasutamine kaitsel ja rannakaitsel.

Hobune ja ratsastamine: Kapt. Taube „Poola sõjaväe uute hobuste väljaõppe määrustik“ (järg). — Lühendatud tõlge. Res.-lt. H. V-s „Uus maailma rekord Pariisi „Concours Hippique“. — 22. III — 10. IV 33. peetud ratsavõistluste kirjeldus.

Tehnika alal: Ins. P. Reinhardts „Lendurite füüsiliste jõudude kokkuhoiust“. — Täiendused lennukite konstruktsioonis ja meeskonna riietuses, mis soodustavad lenduri ja vaateleja jõudude kokkuhoiu. Kol.-lt. Zivtinš „Mehhaniseerimine ja motoriseerimine

U.S.A. sõjaväes. — Ühendriikide sõjaväes kasutatavate tankide ja eriautode lühikene kirjeldus. Kapt. Millers „Saksa sõjaväe telegraafitelefoni aparaat „Utel.“ — Aparaaadi konstruktiivne kirjeldus ja kasutamine. Ohv. k.t. Betsiše „10 W. „Huthi“ väliradiojaama püstamine ja mahavõtmise.“ — Meeskonna numbrite tegevus raadiojaama püstamise ja mahavõtmise juures. Kroonika. Ametlik osa. Sõjakirjandus.

Nr. 6.

Kol.-ltn. A. Kripens „Läti Üksiku brigadi võitlused enne Riia vallutamist.“ — Liehupe jõe joone kaitse 27. 3. — 22. 5. 1919. a. Kol.-ltn. Kluge „Missugused olid sakslaste välikindlustused „kuulipildujate mäel.“ — „Kuulipildujate mägi“ on kõrgete düünide grupp, mitte kaugel Liehupe jõest, Babiti järve läheduses, mis valitseb üle soise maastiku. Maailmasõja ajal sakslased kindlustasid Miitavi julgestamiseks nimetatud düünide grupi tugevate kaevikute ja mitmerealiste okstraataedadega, relvastades kümnete kuulipildujatega. Seda toetuspunkti peeti mitte-vallutatavaks. 1916. a. detsembrikuus läti kütid siiski vallutasid „Kuulipildujate mäe“ visa lahinguga ja vene XII armee staap lasi teha mäest plaani ja ehituste joonistused, millised saadeti väeosadele tutvumiseks sakslaste fortifikatsiooni kunstiga. Artiklis antakse „Kuulipildujate mäe“ kindlustuste kirjeldus. Kindr. Prüde „Kuidas arendada sõjaväelist traditsiooni.“ — Traditsioonide tähtsust rahuajal ja nende osa sõjaväe elus. Traditsioonide tekkimine väeosades. Kol.-ltn. Milevskis „Uus laske määrustik.“ — 16. 3. 33. kaitseväge ülema poolt kinnitatud määrustiku I osa. Kol.-ltn. Ed. Mednis „See maa on meie! Ta jääb meie omaks!“ — 22. 6. 19. Võnnu lahingu mälestusele pühendatud artikkel. Kol.-ltn. Kleppers „Kuidas hitlerlased pääsesid võimule.“ — Rahvussotsialistide liikumise areng ja püüded. Cand. hist. P. Dreimanis „Läti riigi idee ja selle realiseerimine.“ — Läti rahva iseseisvuse püüete areng ja teostumine. J. M. „Relvastumine ja Saksamaa.“ — Saksamaa püüded luua tugevamat relvastatud jõude, kui talle on lubatud Versailles'i rahulepinguga. E. „Jaanipäev — läti vaimu ja iseteadvuse püha.“ — Jaanipäeva pühitsemise traditsioonid läti rahvas. Kapt. J. Dzenis „Raudteede aktiivne ja passiivne kaitse.“ — Raudteede rikkumise võimalused ja vastutegevus sellele. Kol.-ltn. H. Maurinš „Operatiivkunsti evolutsioon.“ — Sisu kokkuvõtte vene kirjaniku G. Issersoni raamatust „Evolutsija operatiivnõu iskusstva“ (järgneb). H. Vitols „Tõusva Päikese maa sõjavägi.“ — Jaapani ohvitseride ettevalmistus.

Intendantuuri teenistus. Kol. R. Dambitis „Kuidas korraldada kaitseväge varustamist toidumoonaga“ (järg). Toidumoono muretsemise ostu-, natsionaalse varustuse, rekviireerimise, konfiskeerimise jne. teel.

Suurtükiväe alal. Kapt. Kalacis „Kontrpatareid laskmine.“ — Võitluse viis vastase suurtükiväega. Kv. ins. ltn. Kalninš-Vindedzkalns „Ohukaitse suurtükiväe laskmisest.“ — Märkmekid „M. A.“ nr.nr. 3. ja 4. esineva kapt. Kalaci artikli kohta. Bistaatilise laskmise meetodi juures tarvitava aparaadi kirjeldus.

Hobune ja ratsastamine. Kol.-ltn.

H. Šulcs „Berliini rahvusvahelised ratsavõistlused.“ — Tänavu aastal peetud võistluste kirjeldus. Vet. arst kol.-ltn. Soste „Hobuse töö ja hooldamine kaitseväes.“ — Hobuse osa kaitseväes ja tervislik järelevalve. — „Kaitseväge hobusporti klubi tegevus 1932. a.“ — Klubi tegevuse ülevaade.

Tehnika alal: Kol.-ltn. Paulockis „Kolmeteljeine auto.“ — Omadused ja kasutamise võimalused. Ins. kapt. E. Pinka „Veealuste paatide side võimalused.“ — Raadiotelegraferimise võimalused vee all ja ultrahelide aparaadi kasutamine veealuste paatide ja miiniväljade asukohtade kindlaks tegemiseks. Kapt. Rucels „Lennukite relvastus.“ — Relvade paigutus ja sihtimise sisseaetud. Ltn. Renckulbergs „Oodatava ilma kindlakstegemine.“ — Teaduslik ilmaennustus ja rahva tähelepanekud ilma muudatuste kohta. Kroonika. Ametlik osa. Sõjakirjandus.

N.-VENE.

„VOINA I REVOLUTSIJA“

(Esimene poolaasta 1933.)

„Haaramis- ja piiramisoperatsioonid kodusõjas 1918—1921“ (V. Golubev). Teatavasti punaväe lahingu-eeskirjad (PU-29, BUP-II j.t.) nõuavad, et iga manööver peab taotlema vastase haaramist (tiibamist) ja soodsal juhtumil lõppema vastase täieliku sissepiiramisega. Siit on arusaadav see huvi, mida tunneb vene sõjakirjandus kodusõja haaramis- ja piiramisoperatsioonide vastu. Käesolevas artiklis analüüsitakse kolme näidet kodusõjast, kus taotleti vastase operatiivset sissepiiramist, ent ükski neist ei andnud täielikku edu „osalt subjektiivsetel ja osalt objektiivsetel põhjustel“. Jutt on 1) punaste Kaukasuse rinde katset sisse piirata valgete Jegorlõni gruppi veebruaril lõpul 1919, 2) operatsioonist poolakate vastu 4.—6. juulini 1920 ja 3) operatsioonist Vrangeli vägede vastu. Eriti viimane piiramisoperatsioon nurjunud „subjektiivsetel põhjustel“ — punaste rinde ja armeede juhtide operatiivsete väärsammude tõttu. Järeldus: armeede (eriti ratsaarmede) kindel operatiivne juhtimine on hädavajalik ka sissepiiramise protsessi ajal; ainuüksi armeede väljasuunamisest lähtelisel on vähe (Nr. 1/2).

„Operatiivsest juhtimisest kodusõjas 1918—1920“ (A. Smirnov). Venelased on tõstnud üles vägede operatiivset juhtimist käsitleva ametliku eeskirja koostamise küsimuse. Nähtavasti eesmärgiga leida õpiseid selle eeskirja koostajatele, uuritakse hooliga kodusõja operatiivkunsti. Selliste uurimuste hulka kuulub ka kõne all olev A. Smirnovi pikem kirjutis. Autor leiab, et tsariarmee pärandas punaväele äärmiselt kehva teoreetilise pagasi operatiivkunsti alal. Kodusõda aga olevat toonud operatiivkunsti palju uut. Kodusõja operatsioonide iseloomulistemaks tunnusteks autor loeb tegevust laiadad rinnetel, operatsioonisuundade valimist üle tööliiskeskuste ja operatsioonide üksteisele järgnevust. Nagu kodusõjas, nii ka tulevikus revolutsioonisõdades punavägi teotseb seesmistel operatsiooniliinidel. Jälitamisoperatsiooni alal kodusõda nihutanud esile rida uusi printsiipe ja

jälitamine kujunenud harilikult mitmeks üksteisele järgneva operatsiooniks (Nr. 1/2).

„Sõda ja politika“ (J. Nižetšek). Marxistlik-leninistlik arusaamine politikast kui „ökonoomia ja klassivõitluse kontsentreeritud avaldisest“ tõlgitseb sõda endiselt „politika jätkamisena teiste abinõudega“. Järelikult ka venelastel „sõda on politika abinõu“, täpsemalt — võimulolevate kommunistide politika abinõu (Nr. 1/2).

„Sõjapidamisviisid“ (K. Botšarov). Ühiskondliku korra madala arenemisastme juures olid sõjapidamisviisid kõige algelisemad; käskäes ühiskondliku korra vormidega arenevad ka sõjapidamisviisid. Eriti keerukad vormid ja hiigelmastabi omas sõjapidamisviis imperialismi perioodil; selle kujukaks näiteks oli Maaailmasõda.

Tulevikusõja sõjapidamisviis võib piiritleda vaid üldjoontes ja nad pole ühised kõikidele riikidele. Näiteks imperialistide sõjad omavahel kujunevad autori arvates sootvaste teissugusteks, kui sõda SSSR'i vastu. SSSR leidvat laialdast toetust rahvusvahelise proletariaadi poolt, kes kommunistliku partei juhatusel püüab muuta kontr-revolutsioonilist sõda N. Vene vastu kodusõjaks. „Igavesi“ ja „muutumatu“ sõjakunsti printsiipe autor, nagu teisedki punaväe teoreetikud, ei tunnusta (Nr. 1/2 ja 5/6).

„Tähelepanu juhi ettevalmistusele ei tohi nõrgeneda“ (A. Sedjakin). Punaväe juhtidele korraldatavate õppuste põhiülesandeks käesoleval aastal seati „lahingu juhtimise kõrgemate vormide omandamine“. Domineeriva faktorina märgitakse aja elementi, milline nõuab juhilt oskust kiiresti „arvutada manöövrit“ ja arvestada tema juhtimisel iga minutit. See nõudvat juhilt peale tehnika (lennu- vägi, tankid, raadio, motomehhosad jne.) tundmise juhtimiskunsti, milline on omatav süstemaatilise treeninguga taktikaliste, taktikaliste-tehniliste, spetsiaalsete ja operatiivsete ülesannete lahendamisel. Ka kehalisele kasvatusel ja isikliku laskeosavuse arendamisele nõuab autor vääriolist tähelepanu (Nr. 3/4).

„Armeed tagala kaitse“ (J. Trutko). Endiste sõdade ajal tagala kaitseks määrati teisejärgu väeosi. Nüüdisaja klassisõdade ajastul on tagala tähtsus tõusnud ja tema kaitseks on vaja nii poliitiliselt kui ka lahinguliselt kindlaid väeosi. Autori arvutuse järgi on armeed tagala kaitseks tarvis 20.500 meest: õhu- ja gaasikaitseks 12.400 meest, raudteede maapealseks kaitseks kuni 6400 meest ja siserajooni maapealseks kaitseks 1500 meest, peale selle mitmesugused töölis- ja riiklikkude ning seltskondlikkude organisatsioonide teenijad, kes võtavad osa tagala kaitse korraldamisest (Nr. 3/4).

„Väeüksuste tagala motoriseerimine R K K A tingimuses“ (J. Vaganov). Motoriseeritud tagala võimaldab väekoondistele teostada pealetungioperatsioone kuni 100—120 km kauguseni raudteest. Pealetungi-doktriinist läbiimbunud punavägi on selles teadlik, ent auto- tööstuse praegune arenemisaste ja arvatava sõjateatri iseäraldused (halvad teed jne.) ei lubavat lähemate aastate jooksul teostada tagala motoriseerimist täies ulatuses; motoriseerida tulevat esialgu korpuse ja diviisi transpordid, kuna rügementidele jääksid endiselt hobustranspordid. Edasi autor teeb ettepaneku v a b a s t a d a d i-

viisid üldse tagala-asutistest (nagu meie brigaadid —ms—), koondades autotranspordikorpuste juurde. Vene läänepiiri (kui oletatava sõjateatri) ribas vajavat seesugune korpuse transpordikahesuguseid veoautosid: 1,5-tonniseid suurendatud läbipääsevusega autosid külavaheteede läbitamiseks ja 2,5-tonniseid autosid — vedudeks suurematel teedel. Korpuse veoautodekolonn koosneb kolmest autopataljoni- st (á 3 kompanit á 60 masinat).

„Jõgede forsseerimine mehhaniseeritud koondise poolt“ (V. Krõžanovski). SSSR'i arvatavatel sõjateatritel leidub jõgesid umbes iga 15—20 km tagant, milliseid mehhaniseeritud koondised on sageli sunnitud forsseerima iseseisvalt. R K K A mehhosade praeguse materjalosa juures olevat jõgede forsseerimine võimalik vaid siis, kui on juurde antud jalaväge; viimase ülesanne on loomulikult kergendatud, kui eksisteerivad ujutankid, pioneerid, suurtükivägi ja keemikud. Sel juhtumil ujutankid teotsevad lahinguluure organina, vallutades kiiresti esialgse platsdarmi vastaskaldal; jalavägi laiendab seda platsdarmi, saades tuletoetust suurtükiväelt; pioneerid ja keemikud leiavad kasutamist sildade ehitamisel ja nende moondamisel (suitsukattega), tõkete loomisel jne. Kui ujutankid puuduvad, siis jalavägi leiab kasutamist eelsalgana (PO) jõe vallutamiseks ning käeshoidmiseks kuni mehhosade peajõudude ületulekuni. Ühelajal jalaväega visatakse vastaskaldale ka osa tanke (parvedel); mehhaniseeritud koondise peajõudude tarvis moodustatakse sillad; masinate ülemineku järjekorra määrab olukord: vastase visa vastupanu korral tulevad esimeses järjekorras vastaskaldale löögitanke, vastase taandumise korral — kiiresti liikuvad ratas-lülilik tankid jne. Autoril etisatud konkreetne näide ja muud üksikasjad tohiks huvitada meie juhte, eriti Narva jõe joone kaitsjaid (Vt. nr. 3/4).

(Järgneb.)

Sport.

Üleriiklikud kaitseväge jalgpallivõistlused.

Üleriiklikkudel kaitseväge jalgpallivõistlustel, mis korraldati 10., 13. ja 15. oktoobril s. a. Tallinnas, spordiselts „Kalevi“ väljal, saavutati järgmised tulemused:

Eelvõistlustel 3. diviisi meeskond võitis Merejõudude meeskonna, vahekorraga 6:1 ja 2. diviisi meeskond — Kaitseväge ühendatud õppeasutise meeskonna, vahekorraga 4:3.

Jalgpalli lõpuvõistlustel 2. diviisi meeskond võitis 3. diviisi meeskonna, tulemusena 2:0. See- ga käesoleva aasta kaitseväge jalgpallimeistriks tuli 2. diviisi meeskond.

Meistermeeskonna koosseisu kuulusid järgmised kaitsevägeelased:

Leitnant Felix Kull — ratsarügemendist; ltn. Vladimir Tenson — ratsarüg.; n.-ltn. Boris Thar — ratsarüg.; n. a. o. Nikolai Noorkõiv — ratsarüg.; kapral Otto Oll — ratsarüg.; rms. Heinrich Kukk — ratsarüg.; rms. Edgar Vimba — ratsarüg.; rms. Arnold Jõgeva — ratsarüg.; n.-ltn. Rudolf Adorf — 7. jalaväerüg.; v. a. o. Albert Pehka — 4. suurtükiväegrupist; rms. Aksel Mantee — 3. suurtükiväegrupist.

Jalgpalli lõpuvõistlusi oma osavõtuga austasid mitmed kõrgemad kaitseväge juhid.

Bibliograafia.

Jõgede ületamisi Maailmasõja liikuv sõja aja-
järgul.

Beispiele von Flussübergängen aus den Be-
wegungskämpfen der ersten Weltkriegsjahre
1933. Offene Worte, Berlin W 35.

Raamat on välja antud Saksa inseneriväe
inspektsiooni korraldusel ja varustatud Saksa
inseneriväe inspektori saatesõnaga. Raamatu on
sisukalt ja ülevaatlilikult kokku seadnud Saksa
erukindral Königsdorfer. Ta kirjeldab ainult
Saksa sõjaväe võitlusi jõgede ületamistel ja ni-
melt: üleminek üle Maasi jõe augustis 1914,
võitlused Maasi jõel augustis 1914, Saksa armee
üleminek üle Maasi jõe 1914, üleminek üle Oise
oru 1914. a., St. Quentini lahingu ajal, ülemi-
nekud üle jõgede Antwerpeni kindluse ründam-
ise ajal, üleminek üle Iseri jõe oktoobris 1914.
Ülemineku katse üle Bzura jõe detsembris 1914,
üleminek üle Narevi jõe juulis/augustis 1915.
Saksa armee üleminek üle Dnjestri jõe juunis
1915, üleminek üle Veikseli jõe Ryczywoli juu-
res. Need kirjeldused moodustavad igauks oma
ette peatüki ja omavad veel lisapealkirju.
näiteks: „Mitte õigel ajal õnnestunud üleminek“,
„Jõe ületamine laial rindel ilma raskuspunktita“,
„Järk-järguline üleminek“ jne. Iga võitluse
kohta on toodud kriitiline ülevaade ja õppised
juhtidele jõgede ületamiseks korraldamiseks. See
teeb raamatu eriti väärtuslikuks. Nende tule-
mustega ei tarvitse leppida, veel vähem neid
pidada reegliteks, kuid nad on siiski huvitavad,
näidates Saksa autoriteetide vaateid niisuguste
operatsioonide korraldamiseks, nagu seda on
võitlus jõgede pärast.

Kuna Vabariigi territooriumil ja naaberrii-
kide piiridel asuvad suuremad jõed, millede val-
lutamine võib sõjakorral olla nii meile kui või-
malikule vastasele operatiivseks ülesandeks, osu-
tub raamatu lugemine sõjaväe juhtidele kasu-
likuks.

Lähemas numbris avaldame artikli jõe üle-
tamise kohta laial rindel. Toim.

Suurtükiväe-eeskiri V osa

Laske-eeskiri.

Hind 1 kroon 25 senti.

Müügil „Sõduri“ talituses, Toomkooli 7,
Tallinn.

„Sõduri“ toimetis müüb kuni tagavara jätkub Jalaväe määrustik I osa

1926. aasta väljaanne
hinnaga 4 10 senti.

Male.

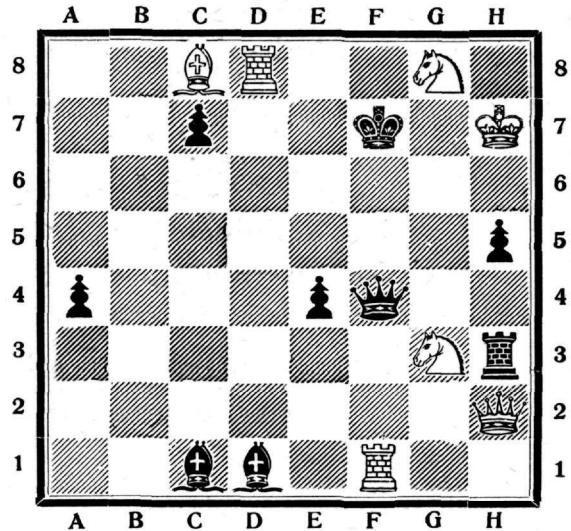
Toimetaja A. Burmeister.

Kirjade aadress: Nõmme, Nurme t. 29.

Ülesanne.

Kokku seadnud dr. E. Palkoska.

Mustad.

Valged.

Valged: Kh7, Lh2, Vd8 ja f1, Oc8, Rg3
ja g8.

Mustad: Kf7, Lf4, Oc1 ja d1, Ea4, c7, e4
ja h5.

Valged algavad ja annavad matt kahe käi-
guga.

C. S. Kippingi ülesande lahendus.

(Vt. „Sõdur“ nr. 31/32.).

1. Ve3—f3, Ld4—e5t,
2. Rf4—e6 annab matt.
1. (Ve3—f3), Kf6—e5,
2. Oh6—g7 a. m.
1. (Ve3—f3), Oa6:d3,
2. Rfk:d3 a. m.
1. (Ve3—f3), ükskõik,
2. Rf4—g6 a. m.

L. Soluchi ülesande lahendus.

(Vt. „Sõdur“ nr. 33/34.).

1. Vc6—c4, Kd5:c4,
2. Rf1—e3 annab matt.
1. (Vc6—c4), ükskõik,
2. V, O või R annab matt.

Tagavaraväe ohvitserid!

Tellige ja lugege „Sõdurit“.

„SÕDUR“

tagavaraväe-ohvitseride häälekandjana

palub seksioone saata avaldamisele kuuluvad teated ja materjalid vahetult „Sõduri“ toimetusele, Tallinn, Toomkooli 7.

„SÕDURIT“ saab tellida Sõjaväe Majandusühisuse kauplustest ja igast postiasutusest. Värske „Sõdur“ on müügil igas SMÜ kaupluses.

„SÕDUR“ maksab 1. oktoobrist aasta lõpuni 1 kr. 50 senti ja aasta peale 6 krooni.

Ilmusid trükist Kaitsevägede Staabi VI osakonna väljaandel:

Jalaväe relvade materjalosa IV

9 mm püstol-kuulipilduja (PK)

HIND 50 senti.

Traksmann — Lukas — Haber

Riigikaitse õpetuse käsiraamat kesk- ja kutsekoolidele

HIND 2 kr. 50 s.

Müügil „Sõduri“ toimetuses, Tallinn Toomkooli 7.